

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

Erdal BAY

123377

RESMÎ VE ÖZEL İLKÖĞRETİM OKULLARI BEŞİNCİ SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLGİSİ DERSİ BİLİŞSEL
HEDEFLERİNE ULAŞMA DÜZEYLERİ

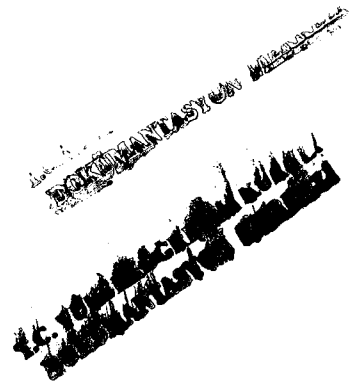
123311

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Yard. Doç. Dr. H. Ömer BEYDOĞAN

ERZURUM -2003

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalının Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yard. Doç. Dr. H. Ömer BEYDOĞAN

Danışman / Jüri

Yard. Doç. Dr. Selami SÖNMEZ

Jüri

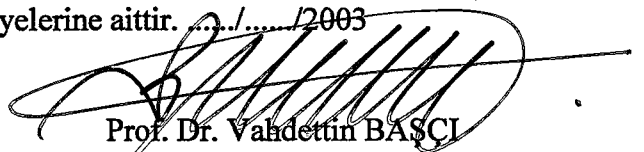

Yard. Doç. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Jüri

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. .../.../2003

Prof. Dr. Vahdettin BAŞCI

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
TABLolar DİZİNİ.....	VI
BİRİNCİ BÖLÜM	
I. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ.....	1
I.1. Türk Milli Eğitim Sistemi.....	1
I.1.1. İlköğretim	1
I.1.1.1. İlköğretimde Mevcut Durum Analizi.....	3
I.1.1.2. İlköğretimde Sorunlar	4
I.1.2. Türk Milli Eğitim Sisteminde Özel Okullar	9
I.1.2.1. Özel Okulların Açılma Nedenleri.....	9
I.1.2.2. Özel Öğretim Okullarının Eğitime Katkıları	12
I.1.2.3. Devletin Özel Okullara Bakış Açısı.....	15
I.1.2.4. Özel Okullarla İlgili Sayısal Veriler.....	22
I.1.2.5. Özel Okulların Yasa ve Yönetmeliklere Göre İşleyişleri.....	23
I.1.3. Program Geliştirme ve Fen Bilgisi Öğretim Programı	24
I.1.3.1. Eğitim, Program ve Eğitim Programı	25
I.1.3.2. Fen Bilgisi Öğretim Programı	28
I.1.3.2.1. Fen Bilimlerinin Tanımı.....	28
I.1.3.2.2. Fen Bilgisinin Dersi Programının Amaçları	29
I.1.3.2.3. Fen Bilgisinin Önemi	29
İKİNCİ BÖLÜM	
2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	31
2.1. Problem Durumu:.....	31
2.2. Problem Cümlesi.....	32
2.2.1. Alt Problemler:	32
2.3. Denenceler:.....	33
2.4. Sayıtlılar:	33
2.5. Sınırlılıklar:	34
2.6. Tanımlar:	34

2.7. İlgili Araştırmalar :.....	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE UYGULAMA	38
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	38
3.2. Evren ve Örneklem.....	39
3.2.1. Evren:.....	39
3.2.2. Örneklem:	39
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	39
3.4. Verilerin Değerlendirilmesinde İzlenen Yollar.....	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	43
4.1. Bulgular ve Yorum.....	43
4.1.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular:.....	43
4.1.2. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular.....	44
4.1.3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular.....	47
4.2. Araştırma Bulgularının Genel Olarak Değerlendirilmesi.....	48
BEŞİNCİ BÖLÜM	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	52
5.1.1. Sonuç.....	52
5.1.2. Öneriler.....	53
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	59
EK- 1. Fen Bilgisi Dersi İle İlgili Hedefler Ve Önerilen Hedef Davranışlar	59
EK- 2. Düzey Belirleme Testi	65
EK- 3. Belirtke Tablosu:.....	69
EK- 4. Madde Analiz Tablosu.....	70
EK- 5 Araştırma izni	71
ÖZGEÇMİŞ.....	72

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
RESMÎ VE ÖZEL İLKÖĞRETİM OKULLARI BEŞİNCİ SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLGİSİ DERSİ BİLİŞSEL HEDEFLERİNE
ULAŞMA DÜZEYLERİ
Erdal BAY

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Ömer BEYDOĞAN

2003-sayfa72+VI

Jüri: Yard. Doç. Dr. H. Ömer BEYDOĞAN

Yard. Doç.Dr. Selami SÖNMEZ

Yard. Doç. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Bu araştırmada; resmî ve özel ilköğretim okul beşinci sınıf öğrencileri arasında, fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeyleri açısından bir farklılık olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada öntest - sontest deseni kullanılmıştır. Fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine göre hazırlanan başarı testi, güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapıldıktan sonra, belirlenen öğrenci gruplarına uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler, SPSS paket programında değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda ön test verilerine göre, bilişsel giriş davranışlarına özel okul öğrencilerinin resmî okul öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları görülmüştür.

Ön test- son test verilerine göre, özel okul öğrencilerinin bilişsel hedeflere genel olarak ulaşma düzeyleri de resmî okul öğrencilerinin hedeflere ulaşma düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılığın bilgi ve kavrama basamaklarında daha yüksek olduğu görülürken, uygulama basamağında gruplar arasında bir farklılık tespit edilmemiştir. Buna göre, özel okul öğrencilerinin resmî okul öğrencilerinden daha fazla fen bilgisi dersinin bilişsel hedeflerine sahip oldukları söylenebilir.

Sonuç olarak, bu farklılığın hangi faktörlerden kaynaklanmış olabileceği araştırma kapsamında tartışılmış ve konuyla ilgili bazı öneriler sunulmuştur.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**LEVEL OF REACHING COGNITIVE OBJECTIVES BY FIFTH GRADE
PUBLIC AND PRIVATE PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN SCIENCE
COURSE**

Erdal BAY

Supervisor: Asist. Prof. H. Ömer BEYDOĞAN

2003- page –72+VI

Jury: Asst. Prof. Dr. H. Ömer BEYDOĞAN

Asst. Prof. Dr. Selami SÖNMEZ

Asst. Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

This study aims to determine if there is a difference of reaching cognitive objectives by fifth grade public and private primary school students in science course.

Pretest and posttest were used in the study. The success tests for the objectives of science course was given to chosen student groups after reliability studies. The findings were evaluated in SPSS package programme.

The study reveals that, according to pretest data private school students have more of cognitive objectives compared with those in public school.

According to pretest- posttest findings, it was found that, private school students have a higher rate of reaching cognitive objectives than public school students. This difference was higher knowledge and conception stages, but there was not any difference in practice stage. Thus, it can be suggested that private school students have more objectives than public school students.

As a result, the factors that might be related with this difference between groups were discussed and some suggestions were made.

ÖNSÖZ

Çok hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüzde, eğitim toplumların gelişmesinin sağlayacak yegane anahtar hâlini almıştır. Bu durum ülkelerin eğitime olan talep ve ilgilerinin artmasına neden olmaktadır. Milletlerin eğitime olan taleplerine bağlı olarak eğitim sistemlerini sürekli geliştirme gayretine girmektedirler. milletlerin yanı sıra ailelerin de çocuklarının daha iyi bir yaşam standardına sahip olmasını istemelerinden daha kaliteli bir eğitim hizmeti almak için çeşitli arayışlara girdikleri görülmektedir. Bu arayışlara bağlı olarak daha kaliteli bir eğitim hizmeti verebilmek için eğitim sistemleri içinde özel okulların açılmaya başladığı görülmektedir. Sayıları giderek artmaya başlayan özel okulların, eğitim sistemi içinde vermeye çalıştıkları eğitim hizmetinin niteliğinin hangi düzeyde olduğu diğer okullarla belirli bir boyutta karşılaştırılarak bu çalışmayla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Karmaşık bir deneyi bitirdikten sonra kişide meydana gelen duyguyu 'okyanus duygusu' olarak tanımlayan Freud'un ifade ettiği bu duyguyu hissetmeme yardımcı olan danışmanım Yard. Doç.Dr. H. Ömer BEYDOĞAN' a teşekkür ederim. Ayrıca gerek lisans gerekse lisansüstü eğitimim boyunca beni yetiştiren tüm hocalarıma ve sevgili anneme de teşekkür ederim.

TABLolar DİZİNİ

Tablo I.1: 2001- 2002 Öğretim Yılı İlköğretimde Okul Sayısı, Öğretmen Sayısı ve Öğrenci Sayısı İle Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları.....	3
Tablo I.2: Cumhuriyet Tarihinden Günümüze Okul Sayısı ve Öğretmen Sayılarındaki Artış Oranları.....	3
Tablo I.3: Nüfusun Eğitimle İlgili Yaş Grupları İtibariyle Dağılımı.....	6
Tablo I.4: Türkiye’de Yıllara Göre Faaliyette Olan Özel Okul Sayıları..	22
Tablo I.5: Bazı Ülkelerde ve Türkiye’de Özel Okulların Toplam Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarına Göre Oranı.....	22
Tablo 3.6: Örnekleme Alınan Okulların Adları ve Öğrenci Sayıları.....	39
Tablo 4.7: Öğrencilerin Bilgi, Kavrama, Uygulama Düzeylerinde ve Genel Olarak Hedeflere Ulaşmalarına İlişkin Başarı Yüzdeleri.....	43
Tablo 4.8: Resmî Okul ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Bilgi Basamağı İle İlgili Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	45
Tablo 4.9: Resmî Okul ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Kavrama Basamağı İle İlgili Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	45
Tablo 4.10: Resmî Okul ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Uygulama Basamağı İle İlgili Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	46
Tablo 4.11: Resmî Okul ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Genel Olarak Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	46
Tablo 4.12: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Bilgi Basamağında Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	47
Tablo 4.13: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Kavrama Basamağında Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	47
Tablo 4.14: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Uygulama Basamağında Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerler.....	48
Tablo 4.15: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Genel Olarak Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerleri.....	48

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal temellerine yer verilmiştir. Kuramsal temelde, öncelikle eğitim sistemi tanımlanmış ve eğitim sisteminde ilköğretimin yeri ve amaçları açıklanmıştır. İlköğretimle ilgili sayısal veriler verildikten sonra, ilköğretimde geçmişten günümüze kadar devam eden sorunlar incelenmiş; bu sorunlara ve günümüzdeki gelişmelere bağlı olarak özel okulların açılma nedenleri ve eğitime katkıları ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Özel okullara devletin bakış açısı, özel okullarla ilgili sayısal verilerden sonra özel okulların işleyiş süreçleri incelenmiştir. Kuramsal temelin son kısmında ise araştırmada ele alınan fen bilgisi dersi öğretim programı ve bu dersin amaçları ve önemi ele alınmıştır.

1.1. Türk Millî Eğitim Sistemi

Her milletin kendine özgü bir eğitim sistemi vardır. Ülkelerin eğitim sistemleri, o milletin toplumsal, kültürel ve ekonomik özelliklerine ve değerlerine uygun olarak kurulur, biçimlenir ve gelişir. Başka bir deyişle, eğitim sistemi toplumun değerini yansıtır ve o toplumun eğitimden beklediği görevleri gerçekleştirmek zorundadır (İlgar, 1996, s. 56). Bu amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulan Millî Eğitim sisteminin yapısı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilmiştir. Eğitim sistemi incelendiğinde, bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılayacak şekilde alt sistemlerden oluştuğu görülmektedir. Türk Millî Eğitim sistemi bir bütünlük içinde örgün ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden oluşur. Örgün eğitim belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir (Türk, 1999, s. 110). Ülkeler arasında bazı farklılıklar bulunmasına rağmen ülkemizde örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsamaktadır (Kıncal, 2000, s. 93).

1.1.1. İlköğretim

Türk Millî Eğitim sistemi içinde hiyerarşik olarak sıralanan, örgün eğitim kademelerinin başlangıcında yer alan ilköğretim, 7-14 yaş çocuklarının devam ettiği 8 yıl süreli, zorunlu ve devlet okullarında parasız bir öğretim kademesidir (Fidan ve

Erden, 1994, s. 212; Karagöz ve diğeri, 1998, s. 168; Kıncal, 2000, s. 97; MEB, 1991, s. 64; Türk, 1999, s. 113).

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. İlköğretim çağına gelen bir birey ilk kez planlı, amaçlı, güdümlü destekli ve zorunlu bir öğretim sürecine girmekte ve sürekli olarak yeni bilgi, beceri ve davranışlar kazanmaktadır. Bu yönüyle ilköğretim bireyin gelişiminde ve eğitiminde çok önemli ve kritik bir dönemi oluşturmaktadır (Gürkan, 1999, s. 33).

İlköğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak:

1. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenime hazırlamaktır.

2. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu millî ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmektir (MEB, 1991, s. 64).

Öğrenim süresi beş yıl olan zorunlu eğitim (ilkokullar), 4306 sayılı kanunla ilköğretim kurumlarına dönüştürülmüş ve zorunlu eğitimin süresi sekiz yıla çıkarılmıştır (Türk, 1999, s. 113).

İlköğretimin amacı, “millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları kazandırmak, onu, ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. İlköğretim kişilerin içinde buldukları toplumun sorunlarını kavrayabilmeleri ve çevrelerini tanıyabilmeleri, yurttaşlık haklarını kullanmak için gerekli bilgileri edinmeleri, yaşamları için gerekli asgarî becerileri kazanmaları amacı ile verilen eğitim olarak da kabul edilmektedir.

Ulusal kalkınmanın sağlanmasında ve toplumsal yapının geliştirilmesinde, ilköğretimin amaç ve işlevlerinin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesi belirleyici bir rol oynamaktadır. İlköğretimde bireye kazandırılan bilgi, beceri ve davranışlar hem bireyin kişiliğini şekillendirmekte, hem de bir genel kültür dokusu oluşturarak bireyin gelecekteki yaşamına yön vermektedir. Bu yönüyle ilköğretim çok önemli bir işleve sahiptir (Gürkan, 1991, s. 36). Millî Eğitim Temel Yasası'nın genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak genel ve temel nitelikli bir eğitim süreci olan ilköğretimle, çocukların nitelikli insan, iyi yurttaş olarak yetiştirilmeleri, kendileri ve toplum

yaşamları için gerekli genel bilgi, tavır, tutum ve davranışlar ile ekonomik anlamda üretkenlik kazanmaları amaçlanmaktadır. Bu amaçlara ulaşabilmek için; çocuğun izlenmesi, gelişim basamaklarına uygun olarak kişilik hizmetlerinin verilmesi, tanıtma ve rehberlik sağlanması, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetişmelerinin sağlanması gerekir.

I.1.1.1. İlköğretimde Mevcut Durum Analizi

İlköğretimin bugünkü durumunun saptanmasında mevcut sayısal verilerin üzerinde ayrıntılı olarak durulması önemlidir.

Tablo I. 1: 2001-2002 Öğretim Yılı İlköğretimde Okul sayısı, Öğretmen Sayısı, ve Öğrenci Sayısı ile Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları İle İlgili Sayısal Durum

Okul Türü	Okul sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Resmî İlköğretim	34.993	10.310.844	375.511	27
Özel Türk İlköğretim Okulları	528	158.554	14.395	11

Kaynak: MEB:İstatistik.2002

Tabloda, 2001-2002 yılı öğretim yılında eğitim kademelerine göre sayısal durum görülmektedir. 2001-2002 öğretim yılında ilköğretimde 34.993 okulda 10.3 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 375.511 öğretmen görev yapmaktadır. Özel Türk İlköğretim okullarında ise, 528 okulda 158.554 öğrenci öğrenim görmekte, 14.395 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı resmî ilköğretim okullarında 27, Özel Türk İlköğretim Okullarında ise 11'dir. İlköğretimde okulların ve öğrencilerin yüzde 98'i, öğretmenlerin yüzde 6'sı resmî niteliktedir.

Aşağıdaki tablo incelendiğinde, ilköğretimde, Cumhuriyet tarihinden günümüze özellikle niceliksel olarak önemli değişimler meydana geldiği görülmektedir.

Tablo I. 2: Cumhuriyet Tarihinden Günümüze Okul Sayısı, Öğrenci Sayısı ve Öğretmen Sayılarındaki Artış Oranları

Okul Kademesi	Okul Sayısı			Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı		
	1923-1924	2001-2002	Artış (Kat)	1923-24	2001-2002	Artış (kat)	1923-24	2001-02	Artış (kat)
İlköğretim	5010	34993	6.9	351.835	10.310.844	29	11.292	389906	34

1. ...
DOKÜMANTASYON

Tabloya bakıldığında, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze öğrenci sayısında 29 kat artış olmasına rağmen okul sayısının bu oranda artmadığı görülmektedir. Eğitimdeki bu sayısal veriler sonucunda, öğrenci sayısının on milyonu geçmesi, öğretmen sayısının dörtüzbün sınırına dayanması bu kademenin ne denli büyük ve kapsamlı bir özellik taşıdığını açıkça göstermektedir. Ayrıca bu rakamlar her yıl sürekli artmaya devam etmektedir. Bu da eğitim sisteminde pek çok sorunun ortaya çıkmasına ve ilköğretimin amaçlarının etkili bir biçimde gerçekleştirilememesine sebep olabilmektedir.

I.1.1.2. İlköğretimde Sorunlar

İlköğretimdeki sorunları daha iyi analiz edebilmek için öncelikli olarak Türk Millî Eğitim sistemindeki genel sorunlara bakılabilir. Cumhuriyet tarihinden günümüze, eğitim sisteminde önemli sayısal gelişmelerin olduğu görülmektedir. Ancak bu sayısal gelişmelere rağmen hem niceliksel, hem de niteliksel sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır.

Cumhuriyet tarihinden günümüze, bu kadar önem verilen, zaman ayrılan, emek verilen, eğitim sisteminden yeterince verim alınmadığı görülmektedir. Uygulanan sistem ve politikaların artık çağın ihtiyaçlarını karşılayacak ve problemleri çözecek durumda olmadığı, insanların almakta oldukları eğitimle ihtiyaç duyulan ve gerekli olan eğitim arasındaki farkın her geçen gün arttığı çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. Karşılıklı arz ve talep ilişkisine dayanan ve toplumun işleyişinde önemli bir işleve sahip olan eğitim sisteminin rolünü, Veli KILIÇ' ın makalesinde ünlü bir bilim adamı şöyle ifade etmektedir:

“Eğitim, toplum organizmasının dolaşım sistemidir. Organizmanın çeşitli organları olan, sektörlerin ihtiyaç duyduğu kan, yani nitelikli insan gücü eğitim sisteminde hazırlanıp ihtiyaç olan yere pompalanır. Toplum organizmasının sağlıklı olarak işlemesi, dolaşım sistemindeki kanın, temiz ve uygun basınçla gerekli olan yerlere, zamanında ulaşması ile mümkündür.”(Kılıç, 1996, s. 106).

Sektörlerin ihtiyaç duyduğu bu kanın özellikleri ise eğitim politikalarında belirtilmeye çalışılmaktadır. Eğer sektörlerin ihtiyaç duydukları bu kan yanlış tespit edilirse dolaşım sistemi ne kadar iyi çalışırsa çalışsın amacına ulaşamayabilir. Bu konunun daha da açılması gerekirse, eğitimin bilim ve politika olmak üzere iki boyutu olduğu görülür. Eğitimin bilimsel boyutu eğitimcilerin işidir ama politik boyutu bütün vatandaşları yakından ilgilendiren bir durumdur. Demokratik toplumlarda toplumun her

kesimi tarafından belirlenen eğitim politikaları, eğitimciler tarafından uygulamaya geçirilir (Ekinci,1996, s. 12).

Millî eğitim sistemi ile ilgili sorunlar eğitim politikalarında da görülebilmektedir. Bir ülke eğitim politikasını belirlerken, başlıca iki noktayı gözden uzak tutmamalıdır. Bunlar:

1. Ülkenin gereksinimleri
2. Ülkenin üyesi bulunduğu kuruluşlarla yapılan araştırmalar

Eğitim politikaları kaynağını anayasadan alır ve kanunlarla düzenlenir. Ülkemizde olduğu gibi, planlı kalkınmanın tercih edildiği ülkelerde kalkınma planları eğitim politikalarının belirlenmesinde belirleyici unsurlardır (Adem, 1995, s. 29). Türkiye de eğitim politikalarından bahsedilirken ilk dikkati çeken sorun, uzun vadeli eğitim politikasının olmayışıdır. Değişen her hükümetle birlikte eğitim politikaları da bir taraftan değiştirilmekte ve hatta yenilik bile gerçekleşmeden hükümetler değişmektedir.

Yedinci 5 yıllık kalkınma planında belirtildiği gibi, gerek nicelik, gerekse nitelik yönünden eğitimin günümüze yansıyan problemlerinin temelinde yapılanma ve kaynak yetersizliği vardır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın aşırı merkeziyetçi anlayışı ve hantal bir örgütlenme ile kanunların kendine yüklediği görevleri etkili biçimde yapamadığı yaygın bir kanaat halinde kabul görmekte ve eğitim sisteminin bu yapısına önemli eleştiriler getirilmektedir. Buna paralel olarak eğitim hizmetinin sonucunda da çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bunlardan bazıları Millî Eğitim Bakanlığı ile doğrudan ilgili olmakla birlikte, bazıları da devletin ve hükümetlerin genel politikaları ile ilgilidir (Türk,1999, s. 135).

Bu arada eğitim sistemine etki eden iç ve dış faktörlerin de bir hayli arttığı görülmektedir. Bu faktörler eğitimde gelişme ve değişimleri olumsuz yönde etkilemekte ve sistemi baskı altına almaktadır.

Eğitim sistemini baskı altında tutan faktörler (Kılıç,1996, s. 106):

- a) Ekonomik ve sosyal ve politik alandaki değişme ve gelişmeler,
- b) Bilim ve Teknolojideki hızlı gelişmeler,
- c) Demokrasinin gelişmesi ve güçlenmesi, toplumdaki sosyal talebin artması,
- d) Nüfus artışı .

Yukarıda belirtilen gerek yapı, gerek uygulanan politikalar ve kaynak yetersizliği ile ilgili sorunlar şu başlıklar altında da ifade edilebilir:

a) Nüfus artışı

Ülkemizde eğitim gören öğrenci sayısının dünyadaki pek çok ülkenin nüfusundan fazla olduğu görülebilir. Tabloda da görüldüğü gibi özellikle ilköğretim çağındaki nüfusun oranı dahi eğitim sisteminin ne denli büyük bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo I. 3: Nüfusun Eğitimle İlgili Yaş Grupları İtibariyle Dağılımı

Yaş Grupları	Birim	1995	2001 ¹	2005 ²
3-5 Yaş Grubu	Yüzde	6,36	5,89	5,89
6-13 Yaş Grubu	Yüzde	17,98	15,85	14,63
14-16 Yaş Grubu	Yüzde	6,60	6,29	5,53
17-20 Yaş Grubu	Yüzde	8,15	8,28	7,68

Kaynak: DİE, DPT.

(¹) Göçleri kapsamamaktadır.

(²) Tahmin

Ülkemizde ki bu nüfus oranının yanında hızlı nüfus artışı da, okullaşmayı yavaşlatan ve eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkileyen öğelerin başında gelmektedir. Aşırı nüfus artışı ülkemizin çağdaşlığı yakalayamamasının sebeplerinden biri olarak düşünülebilir (Ayaz, 1996, s. 90-91). Batılı ülkeler bilinçli bir nüfus planlamasıyla eğitim altyapı hizmetlerini tamamlayıp, eğitim için ayırdığı kaynaklarla kaliteyi yükseltmeye çalışırken, Türkiye’de binde 20’lerde seyreden yıllık nüfus artışı, eğitim için ayrılan kaynakların altyapı hizmetlerinde erimesine neden olmaktadır (Türk,1999, s. 135). Bu yüzden de eğitimin niteliğini yükseltmek zor olabilmektedir.

b) Göçler

Ülkemizde kırsal yerleşim birimlerinde yaşayanların yeni iş ve daha rahat bir ortamda yaşama arayışları, az gelişmiş şehir ve kasabalardan, daha iyi imkanlara sahip büyük merkezlerde yoğunlaşmak üzere, eğitim istek ve ihtiyaçları büyük oranda artmış ve artmaya devam edebilecektir.

c) Kalabalık Sınıflar

Büyük kentlerde yoğunlaşan eğitim isteğine karşılık eğitim yatırımlarına ayrılan finansmanın yetersiz kalması, derslik ihtiyacının karşılanmamasını ve çok kalabalık sınıflarda öğretim yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

d) Okullaşma Oranları

Eğitim yatırımlarına ayrılan kaynağın yetersiz kalması sonucu eğitimin her kademesinde okullaşma oranlarının, batılı ülkelerin düzeyine çıkarılması mümkün olmamıştır.

e) İkili Öğretim

Yunanistan dışında kalan Avrupa Topluluğu ülkelerinin tümünde ve eğitimin her kademesinde tam gün öğretim uygulanırken, ülkemizde ikili öğretim yaygın biçimde sürdürülmektedir.

f) Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Kırsal yerleşim birimlerinde yaygın olarak sürdürülmektedir.

g) Öğretmen Sorunu

Eğitimin en etkili araçları olan öğretmenlerin, yetiştirilmesi dağılımlardaki dengesizliklerin giderilmesi, sosyal statüleri ve hizmet içi eğitimleri ile ilgili sorunlar çözüme kavuşturulması önemli olan sorunlardır.

h) Öğretim Programları ve Ders Araçları Sorunu

İlköğretim ve liselerde öğrencilere hayata uyum sağlamasını gerçekleştirecek nitelikte programlar yeterince geliştirilememiştir. Öğretim programları ve ders kitaplarının teknolojik gelişimin ve çeşitli bilim alanındaki ilerlemenin paralelinde toplumun değişen ve farklılaşan eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi gereği bir sorun olarak devam etmektedir (Ayaz, 1996, s. 90-91).

ı) Donanım

Gerekli olan donanım için ihtiyaç duyulan miktarda ödenek tahsisi yapılmadığından okullar çağdaş teknolojiye uygun araç gereçlerle donatılamamış, klasik araçlarla yetinilmek zorunda kalınmış, bazı okullara onları bile ulaştırmak mümkün olmamıştır. Hâlen yeteri kadar sırası bile olmayan okulların olması düşündürücüdür.

i) Finansman Sorunu

Eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, genel bütçeden eğitime ayrılan paya bağlıdır. Ayrılan pay ne kadar fazla olursa toplumun eğitim ihtiyacı da o oranda karşılanmış olur. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana hızlı nüfus artışı, giderek eğitime daha fazla kaynak ayrılmasını zorunlu kılmış, kişi başına düşen eğitim harcamalarında yeterli düzeye erişilememiştir. Eğitim için ayrılan kaynakların tamamı altyapı

hizmetlerinde kullanılmakta, dolayısıyla niteliğin yükseltilmesi bir türlü mümkün olmamaktadır.

1923 yılında 109.178.000 TL. olan genel bütçenin %3.2'si yani 3.973.000 eğitime ayrılmıştır. 1998 yılında ise genel bütçenin % 2.34'ü eğitime ayrılmış bu kaynağın önemli bir kısmı da personel, cari giderler ve transferlere gitmiştir (Türk, 1999, 134).

Eğitimin temel görevleri, geçmişin kültürel mirasını yeni kuşaklara aktarmak, genç kuşağı sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetiştirmek ve diğeri de ekonomik boyuttur.

Kalkınma çabalarının yoğunlaştığı II. dünya savaşından sonraki yıllarda eğitim-ekonomi ilişki ve etkileşiminin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu dönemde yapılan araştırmalar eğitim ile kalkınma arasındaki yüksek ilişkileri ortaya koymuş, eğitimi insan sermayesine yapılan bir yatırım olarak görme fikri yaygınlaşmıştır. Bir başka ifadeyle kalkınmanın temelinde fiziki sermayeyle desteklenmiş "entelektüel sermaye" yatırımlarının yattığı, bugün herkes tarafından kabul edilen görüş olmuştur. Bu gelişmeler hükümetlerin eğitim alanına ayırdığı kaynakların yeniden göz geçirilmesine yol açmış gayri safi milli hasıladan (GSMH) eğitime ayrılan paylarını artıran ve her kademedede sayısal olarak genişleyen ülkeler ekonomik alanda önemli ilerlemeler kaydetmişlerdir. Özellikle Japonya ve Güney Kore'de hızlı ekonomik kalkınmalarında eğitilmiş iş gücünün önemli rol oynadığı vurgulanabilir (Tazebay, 1996, s. 17).

Ilgar da (1996:165), Türk Millî eğitim sistemindeki sorunları, kaynağa bağlı olan sorunlar şeklinde genel olarak aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Kaynağı ekonomik olan genel sorunlar:

- a) Okullaşma oranının düşük oluşu, b) Bir dersliğe düşen öğrenci sayısının yüksek oluşu
- c) Eğitim giderleri için ayrılan payın yetersiz oluşu, d) Bakanlık bütçesinin eğitim ihtiyaçlarını karşılayamaz oluşu, e) Meslekî ve Teknik eğitime gereken ağırlıkta önem verilmeyişi, f) Öğretmenlerin ekonomik durumlarının iyi olmayışı, g) Öğretmen dağılımındaki dengesizlik ve yetersizliklerin varlığı, h) Gelir dağılımının dengesizliği,
- ı) Eğitimin kalitesi sorunu, j) Eğitimin finansmanında halkın katkısının sağlanmayışı sorunu, k) Okul, sınıf, araç-gereç ve hizmetli personel yetersizliği, l) Hızlı nüfus artışı olgusu ve doğurduğu sonuçlar, m) Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi sorunu, n) Dış ülkelerde yaşayan insanlarımızın eğitim sorunu, o) İşsizlik, ö) Eğitimde fırsat ve

imkân eşitliğinin sağlanamayışı, p) Eğitimde dershanelerin, okulların yerini alması sorunu. Burada eğitimdeki sorunların temel sebebinin finansman sorunu olduğu belirtilmektedir.

Türk millî eğitim sistemindeki gerek yapı, gerek işleyiş ile ilgili sorunlar genellikle ilköğretimde de görülmektedir. Şefik YAŞAR tarafından yapılan; “İlköğretimde, Kalkınma Planlarında Belirlenen Hedefler Ne Oranda Gerçekleşmiştir?” konulu araştırma sonucunda ilköğretim ile ilgili bazı somut veriler elde edilmiştir.

Planlarda öngörülen hedeflere ulaşmadaki başarısızlığın nedenleri çok çeşitli olmakla birlikte plan uygulamaları ile eğitim uygulamaları arasında kopukluğun olması, eğitim hedeflerinin belirlenmesinde bilimsel yöneme başvurulmaması, eğitim sisteminin yapısının bazı şeyleri engelleyici yapıda olması ve en önemlisi alınan kararların uygulamaya geçirilmesinde kararlılığın gösterilmemesi ana nedenler olarak belirtilebilir (Yaşar, 1990, s. 67-75). Özetle, araştırma sonucunda derslik ve okul sayılarındaki yetersizlik, öğretmen dağılımındaki dengesizlik, ilköğretim programlarının çağın amaçlarına göre geliştirilemeyişi, araç gereç eksiklikleri, ikili öğretim uygulamaları gibi sorunların ilköğretimde görüldüğü söylenebilir.

I.1.2. Türk Millî Eğitim Sisteminde Özel Okullar

I.1.2.1. Özel Okulların Açılma Nedenleri

Değişim sürecinin çok hızlı yaşandığı günümüzde, mevcut eğitim sistemi insanın çevresinde meydana gelen bu hızlı değişimleri karşılayabilecek nitelikte işlevini yerine getirebilmekte midir? Bireylerde istedik yeni davranışların kazandırılması ve bu değişim sürecinin yaşam boyu devam etmesi doğrultusunda bugünkü eğitim uygulaması yeterli kalmakta mıdır? Bu sorular bağlamında eğitim sürecinin ivmesini oluşturmakta mıdır? Diğer bir deyişle mevcut eğitim sistemi bu değişimi yakalamış ve toplumun önüne geçerek ona yol göstermeye ve değişime açık bir yapılanma içine girmiş midir? Bu soruların tartışılması eğitim sisteminde yeni arayışları gündeme getirmektedir (Demirel, 1996, s. 46). Eğitimde yeni arayışların içinde “Nasıl bir insan?” sorusuna cevap vermeye çalışılmaktadır. Nasıl bir insan sorusunu cevabı eğitimin fonksiyonlarında görülebilir. Eğitim sistemlerinin genel çerçevede bireysel, sosyal, siyasal, ve ekonomik fonksiyonları vardır. Bireysel fonksiyonunda, bireye olumlu özellikler kazandırmak amaçlanmaktadır. İnsanlar ilgi, yetenek ve başarıları

doğrultusunda eğitildikleri zaman daha başarılı olabileceklerdir. Eğitimin sosyal işlevi, kişileri hem yaşadığı toplumun, hem de bu toplumun bağlı bulunduğu çağdaş dünyamızın uyumlu bir üyesi durumuna getirmesi demektir. Siyasal işlevi; her toplumda, eğitim sisteminden o toplumun anayasasında belirlenmiş olan siyasal sistemi benimseyen, bu sisteme bağlı ve bu sistemin gelişmesine liderlik yapacak insanlar yetiştirmesi beklenir. Ekonomik işlevi; ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlıklı bir şekilde başarabilmesi için, eğitim sisteminin, kalkınmanın gerektirdiği sayı ve nitelikteki insan gücünü öğrencilerin ilgi, yetenek ve kapasitelerini en akıcı bir biçimde değerlendirerek yetiştirmesi beklenir (Erkal, 1996, s. 109; Fidan ve Erden, 1994, s. 56; Kınca, 2001, s:157; Özkalp, 1995, s. 155).

Eğitimin yukarıdaki özetlenen toplumsal, siyasal, ekonomik işlevlerinden dolayı, bütün ülkeler insanlarını yetiştirmeyi kendi varlıklarının devamı için bir güvence olarak görürler. Bu nitelikler eğitim yoluyla kazanılır ve bu durum eğitimde devlet sorumluluğu ve denetimini haklı çıkaran bir durumdur (Kaya, 1989, s.3). Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkeler kalkınmanın gerçekleştirilmesi için hemen hemen tüm alanlarda devlet kaynaklarını kullanmışlardır. Bunun başlıca nedenleri arasında sermaye yetersizliği gelmiştir. Yine belirtilen ülkelerde eğitim alanında da gerek sermaye yetersizliği, gerek özel girişimci eksikliği nedeniyle devlet bu faaliyetlere öncülük etmektedir (Alkın, 1996, s. 7). Ancak eğitimin devlet tarafından parasız bir hizmet olarak sunulmasının çeşitli olumsuz yönleri vardır. Bu durumu Hasan ŞİMŞEK, "Paradigmatik Dönüşüm" adlı çalışmasında aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

"Eğitimin devlet tarafından parasız olarak sunulmasının altında eğitimin "toplumsal getirisi" göz önünde bulundurulmaktadır. Yani her toplum belli düzeyde ve sayıda eğitilmiş kitleye ihtiyaç duyar. Toplumun selameti ve geleceği açısından bu bireylerin yetiştirilmesi devletin asli görevidir ve bu hizmet ulusal önemi nedeniyle parasız olmak zorundadır. Öte yandan eğitim ekonomistlerine göre, eğitimin "toplumsal getirisi"nin yanı sıra bir de bireysel getirisi vardır. Yani eğitim fırsatını edinmek yoluyla birey kendi geleceğine yatırım yapar. Farklı derecelerde de olsa her toplumda eğitimde eşitliğinin tam olduğunu söylemek çok zordur. Eğitimin devlet eliyle parasız olarak sunulduğu ülkelerde bu nedenle ciddi sorunlar ortaya çıkar. Yine eğitim ekonomistlerine göre hemen hemen tüm ülkelerde eğitim fırsatından yararlanan grup veya sınırlar genellikle üst, üst orta ve orta sınıflardır. Endüstrileşmiş ve daha eşitlikçi Avrupa ülkelerinde orta sınıfı düşünmek doğru olabilir. O halde eğitim devlet eliyle parasız bir hizmet haline getirildiği zaman , yani eğitime harcanan paralar ulusun genelinden toplanıyorsa, eğitim fırsatına sahip olmayan fakat vergisini veren yurttaşın cebinden eğitim hakkından daha fazla yararlanması belli olan üst ve üst orta sınıfı destekliyorsunuz demektir. Yani yoksulun parasıyla zengine eğitim fırsatı hazırlanmaktadır" (Şimşek,1997,s:84).

Yukarıda da açıklandığı gibi eğitimin devlet tarafından parasız bir hizmet olarak sunulmasının alt tabakadaki insanların olumsuz etkilenmesine yol açtığı belirtilmektedir. Bunun yanında özel okulların sosyoekonomik düzeyi yüksek olan insanlara yönelik olduğu ve niteliği iyi olan okulların toplumda bir fırsat eşitsizliği sorunu yarattığı görüşü de ileri sürülmektedir. Ama paralı okulların yaygınlaşması sonucu devlet okullarından paralı okullara kayacak öğrenciler için yapılan harcamalardan sağlanacak tasarruf devlet okullarında kalan düşük sosyoekonomik düzeye ait olduğu belirtilen çocuklar için yapılacak harcamaları yükseltebilecektir (Erdoğan, 1998, s. 203-205).

Devletin bu uygulamalarına rağmen, artık bütün dünya da eğitimin maliyetinin devlet tarafından karşılanması gerektiğine ilişkin inanç, yerini bu maliyetin vatandaşlarca belli oranlarda paylaşılması ya da tamamen paylaşılması uygulamasına bırakmıştır. Eğitimin maliyeti paylaşıldıkça ya da tamamen karşılandıkça eğitimde fırsat eşitliği sosyal adaletin gerçek anlamda sağlanacağı dünyadaki çeşitli örnekleriyle görülmektedir. Bu bakımdan ülkemizde zorunlu eğitim kademesi dışında kalan eğitim kademelerinde hizmetten yararlananların, ekonomik güçleri oranında katkıları sağlanmalıdır. Devletin ekonomik yükünün paylaşılmasında özel sektörün önemli bir işlevi bulunmaktadır. Bu bakımdan özel sektörün okul açması teşvik edilmelidir (Tayan, 1996, s. 8-9). Diğer taraftan çok hızlı bir bilgi artışının yaşandığı günümüzde, organizasyon yapısından, eğitimin niteliğine, eğitim öğretim kadrosuna, sunulan eğitim olanaklarından, eğitim bilim ve davranış bilimlerindeki gelişmelerin yakından izlenmesine kadar okullar yeniden yapılanma süreci ile karşı karşıya bulunmaktadır. Ancak, günümüzde hızlı nüfus artışı, aile bazında gerçekleşen sosyoekonomik gelişmeler, genel yaşam standartlarının gelişmesi gibi etkenler bütçeden eğitime önemli oranlarda pay ayrılmasına karşılık devlet okullarının özlenen eğitim standartlarına ulaşmasını geciktirmektedir (Fındıkçı, Akıngüç, 1996, s. 273-279). İnsanların eğitime olan talepleri arttıkça, devletin sunduğu eğitim imkanlarıyla yetinmeyip, özel imkanlarında bu yolda seferber edildiği gözlenmektedir. Son yıllarda artış gösteren özel dershaneler, özel ders alma gayretleri bu çabanın sonuçlarıdır. Diğer yandan devletçe, özel sektörün eğitime yatırım yapmasını sağlamak amacıyla çeşitli teşvik ve tedbir kararları alınmıştır. Türkiye’de özelleştirme 1923’ten 1990’lara kadar çok sınırlı gelişme göstermiştir. Eğitim sektörü de bu sınırlı özelleştirmede en az payı alan kesim

olmuştur. Bu nedenlerden dolayı Cumhuriyet döneminden 1990'lara kadar fazla bir ilgi gösterilmemiştir. Eğitim ve öğretimin devlet eliyle yürütülmesine büyük önem verilmiştir (Taşdemirci, 1990, s. 7).

Eğitim öğretime yönelik beklentilerin karşılanmasına, eğitimde niteliğin geliştirilmesine, devletin bu konudaki önemli ve ağır yükünün hafifletilmesine katkıda bulunmak amacıyla kurulan özel okullar; belirli bir düzeyde olan ailelerin çocuklarına yönelik eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu bağlamda genel olarak özel okulların, Devletin eğitim sorumluluğunu paylaşan, gelişmelere bağlı olarak insanların bu gelişimlere uyum sürecinde daha başarılı olmasını sağlamak için faaliyet gösteren kurumlar olduğu düşünülebilir.

I.1.2.2. Özel Okulların Eğitime Katkıları

Özel Öğretim Kurumları maliyeti gerçek ve tüzel kişilerce karşılanan, denetim ve gözetimi ise Millî Eğitim Bakanlığı'na yapılan kurumlardır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda "Özel ilk ve orta dereceli okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir" denilmek suretiyle özel okulların ideal seviyede günün şartlarına, eğitim teknolojisindeki değişime ve gelişmelere uygun öğretim yapan kurumlar olması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca 625 sayılı kanunun 3035 sayılı kanunla değişik 2. maddesinde yer alan "Bu kurumlar faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemezler. Ancak, Türk Millî Eğitiminin kalitesini yükseltmek, gelişmelerine fırsat ve imkan verecek yatırımlar ve hizmetler sağlamak üzere gelir sağlayabilirler" denilmek suretiyle özel öğretim kurumlarının amacı belirlenmiştir. Anayasada ve sözü edilen kanunda yer verilen hükümler dikkate alındığında özel öğretim kurumlarına eğitimde öncülük rolü verildiği görülmektedir. Bu sebeple özel öğretim kurumlarının gerek hukuken, gerekse varoluşlarının gerekçesi olarak eğitimdeki gelişmeleri yakından takip etmeleri lazım gelmektedir. Aynı zamanda durum ekonomik yönden de ele alındığında rekabet müessesesinin gereği olarak en iyi hizmet vermek mecburiyetindedirler (Özkaya, 1996, s. 236).

Ülkemizde faaliyet gösteren eğitim kurumlarının kendi çaplarında eğitim kalitesinin artırılmasında öncülük etmek için azami gayret gösterdikleri ifade edilmektedir. Eğitim hizmetinin niteliği eğitim ortamının gereği gibi düzenlenmesine, ortamın eğitim teknolojisinin prensiplerine uygun araç gereçle donatılmasına ve araç

gereçlerin uygun metot ve tekniklerle desteklenerek maksada uygun kullanılmasına bağlıdır. Özel okulların çoğunda hizmet bu çerçevede verilmeye çalışılmaktadır. Bilgisayar ve laboratuvar kullanımı bu okullarda daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu da eğitimin niteliğinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu okullarda rehberlik servisi de faaliyetlerini genel çerçevede yerine getirmektedir. Eğitimde elverişli ortam, tecrübeli bir öğretmen ve öğrenmeye hazır bir öğrencinin olduğu yerde başarı oranının yüksek olması beklenir (Karabulut, 1996, s. 71-72). Bu açıdan özel okulların elverişli bir ortam hazırlamaya çalıştıkları görülebilmektedir. Diğer taraftan özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kurum tarafından belirlenmesi, ve tecrübeli ve başarılı kişilere görev verilmesi, hem de bu görevli kişilere ekonomik olarak daha iyi imkanlar sunulması da başarıyı olumlu yönden etkileyen faktörler olarak düşünülebilir. Resmî okullarda ise öğretmenler devlet tarafından tayin edilmekte ve tayin edilirken genel olarak kişilik özelliklerine bakılmamaktadır. Resmî okullarda görev yapan öğretmenler daha az maddi imkanlara sahip oldukları için bazı problemler yaşayabilecekleri gibi bunları okullara da yansıtabileceklerdir. Öğrenci sayıları açısından bakıldığında özel okullarda öğrenci sayısı her kademedede 25-30'u geçmezken; bu oran bazı resmî okullarda 40-50'e kadar çıkabilmektedir. Bu durumda resmî okulda görev yapan bir öğretmenin, tüm öğrencilerini tanıyarak öğrencilerinin özelliklerine göre öğretme-öğrenme faaliyetlerini planlaması ve bir ders saati boyunca tüm öğrencilerle ilgilenerek onlara nitelikli bir eğitim vermesi güçleşmektedir. Resmî okullardaki öğretmenlerin tayin, iş garantisi vb. sebeplerle okulu benimsemesi ve kendini başarılı olmak zorunda hissetmesi de her zaman mümkün olmayabilmektedir. Bu durum özel okullarda farklılaşmaktadır. Özel okullarda görev yapan öğretmenler kendilerini meslek garantisi içinde hissetmedikleri için daha fazla bir gayret içinde olabilirler. Resmî okullarla özel okullar arasındaki en büyük farklılıklardan biri de okul-aile ilişkisinde görülebilmektedir. Resmî okullarda öğretmen veliye karşı kendini daha rahat hissetmektedir. Ancak özel okullarda durum farklıdır. Özel okullar öğrencilerini karşılıklı arz-talep ilişkisine göre almaktadırlar. Bu ilişki içerisinde çocuğunun daha nitelikli bir eğitim alması için bazı sorumlulukları (Okula kayıt, okul ücreti vb.) yerine getiren veli bunların sonucunu görmek için okulla daha sıkı bir ilişki içine girebilmektedir. Aynı zamanda bu karşılıklı ilişki içerisinde özel okullarında, varlıklarının devamını sağlayabilmek ve daha fazla kapasite ile çalışabilmek için

müşteri olarak gördükleri velileri daha mutlu edebilmek zorunda olduklarından daha fazla gayret gösterdikleri söylenebilir. Özel okulların diğer özel okullarla olduğu gibi resmî okullarla da kendilerini rekabet içinde hissettiklerinden daha nitelikli bir eğitim vermeye çalıştıkları söylenebilir.

Her okulun kendine özgü bir kültürü vardır. Okul kültürü öğretmen, yönetici, yönetim kurulu, öğrenci, veli grupları tarafından paylaşılan değer ,inanç, norm,sembol, tören, hikaye ve sembollerin tümüdür (Çelik, 1997, s. 103). Özel okullarda güçlü bir okul kültürünün yerleştiği, eğitim- öğretim konusunda büyük amaçların hedeflendiği, yöneticilerin bir lider gibi görüldüğü, öğretmenlerin rol modellerinin oluşturulduğu, öğrencilerin sorumluluk içinde buldukları okulda düzen, disiplin ve bütünleşmenin sağlandığı, eğitim öğretimde teknolojik araçların kullanıldığı araştırmalar sonucu ortaya konulan durumlardır. Özel okullarda; ciddiyet, programlı çalışma, eğitim teknolojisini oluşturan öğelerin yeterliliği, iletişim, işbirliği, özendirme ve denetleme başarıya götüren temel prensipler olarak görülmektedir (Karabulut, 1996, s. 10).

Bu okul kültürüne sahip olan özel okullar günümüz şartlarında eğitim ve öğretimin motoru görevini yüklenmektedirler. Bugün sahip oldukları bina, altyapı, çağdaş teknolojik imkanlar ve bilgisayar teknolojileri, gerçekleştirdikleri sosyal ve kültürel etkinlikler, katıldıkları ulusal ve uluslar arası etkinlikler ve ülkemiz adını kazandıkları başarılar ile özel okullar Millî eğitim sistemimizin özellikle nitelik açısından geliştirilmesine yardımcı olabilmektedirler (Fındıkçı, 1995, s. 274).

Özel öğretim kurumlarının sosyal yapı içerisindeki rolleri de şu şekilde açıklanabilir: Özel öğretim kurumları belirli ücret karşılığı hizmet veren kurumlardır. Öğrencilerden belli bir ücret almalarına rağmen toplum içinde günden güne yayılmaktadırlar. Özel okullar geçmişte çoğunlukla ekonomik yönden belirli bir gelir seviyesine sahip kişilere hitap etmek üzere açılmakta iken günümüzde bu kural değişmiş, gelir yönünden her seviyedeki öğrenciye hitap eder duruma gelmiştir. Devlet tarafından sağlanan teşvikler ve toplumun gelir seviyesinin yükselmesine bağlı olarak kurumların bu yönden daha da yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir.

Özel okulların eğitim sistemine katkısı ile ilgili boyutlardan biri de ekonomik boyuttur. İstihdam imkânı yanında özel öğretim kurumlarının devlet bütçesine doğrudan ve dolaylı olarak büyük katkıları olmaktadır. Dolaylı yönden devlet bütçesinden aldığı yük ise devletin vermek mecburiyetinde olduğu eğitim hizmetini ifa etmesinden

kaynaklanmaktadır. 1992 genel bütçesinde MEB %14.6 oranında pay ayrılmıştır. Özel öğretim kurumlarından özel kurucuların yaptığı harcamaların genel bütçe içerisindeki payı ise %0.1, MEB bütçesindeki payı ise %0.9 oranındadır. Oranlar sadece yatırım harcamaları açısından ele alınırsa özel okulların yatırım harcamaları yönünden genel bütçeye %2, MEB bütçesine de %11.3 oranında katkısı olduğu görülmektedir (Özkaya, 1996, s. 236-237). Özel eğitim kurumlarının eğitime getirdiği diğer bir boyut ise özel okullarla birlikte eğitim sisteminde rekabet ortamının doğması sonucu eğitimin niteliğinin artması ve eğitim sisteminin dinamizm kazanması olarak düşünülebilir.

I.1.2.3. Devletin Özel Okullara Bakış Açısı (Kalkınma Planları, Şuralar ve Hükümet Programları)

Özel okullar anayasanın 42. Maddesine dayanılarak kurulmuşlardır. Bu madde de “Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir” denilmektedir (MEB.1995, Özel Okullar Yönetmeliği).

Özel okullar devlet eliyle yapılan eğitim ve öğretim hizmetlerine özel teşebbüs yolu ile yardımcı olmak üzere açılmış kurumlardır. Özel okullar eğitim sisteminin bir parçasıdır. Devletin sunduğu eğitim hizmetlerinin yanı sıra, eğitim hizmeti sunan, personel istihdamı ile oluşturduğu öğrenci kapasiteleri ve ekonomik gücü ile özel okullar birer sektör oluşturmuşlardır.

Özel öğretim kurumları 625 sayılı yasa doğrultusunda açılmış, her kademe ve türdeki özel okullar, özel dershaneler, kurslar, sürücü kursları ve özel öğrenci etüt merkezlerini kapsamaktadır.

Türk eğitim tarihinde kökü çok eskilere dayanan özel okulları dört grupta değerlendirmek olasıdır.

1) Özel Türk Okulları

Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, özel veya tüzel kişiler tarafından açılan bu okullarda ana okulu, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde resmî okullar statüsünde programlar uygulanmaktadır.

2) Özel Azınlık Okulları

Osmanlı imparatorluğu döneminde Rum, Ermeni ve Musevi azınlıklar tarafından kurulmuş Lozan Antlaşması ile güvence altına alınmıştır. Bu okullara kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenciler devam etmektedir.

3) Özel Yabancı Okullar

Osmanlı imparatorluğu döneminde Fransız, Alman, İtalyan, Avusturya ve Amerikalılar tarafından kurulmuş ve Lozan Antlaşmasına göre faaliyetlerine devam eden okullardır. Günümüzde bu okullara Türk çocukları devam etmektedir.

4) Özel Uluslar Arası Öğretim Kurumu

625 sayılı yasanın değişik 5.maddesi hükümleri çerçevesinde açılmakta ve faaliyette devam etmektedir. Bu okullara yalnız yabancı uyruklu öğrenciler devam etmektedir (MEB, 2002).

Özel okulların Türk Millî Eğitim sistemi içindeki yeri kalkınma planları, şuralar ve eğitim şuralarında da görülebilmektedir. Bu bölümde kalkınma planlarında özel öğretim kurumlarına ilişkin olarak yer alan hedefler tartışılmıştır.

Özel okullarla ilgili hükümlere ilk kez yer verildiği II. Beş yıllık kalkınma planında, ilgili hükümler şöyle belirtilmektedir (II. BYKP, 1970, s. 122):

Özel eğitim kurumlarının çeşitli öğretim kademelerinde kamu sektörüne ek olarak kapasiteler yaratmaları, belirli bir gelir grubundaki öğrencilere eğitim imkanı sağlayarak, eğitim kurumlarının üzerindeki talebi azaltması bakımından faydalı olmaktadır. Ancak bu özel öğretim kurumlarının düşük nitelikte hizmet sağlamaları, kamu eğitim kurumlarının niteliğini düşürücü yönde gelişmeleri, özellikle yükseköğretim kademesinde insan gücü politikasını bozucu ve sonucunda istihdam sorunları doğuracak kapasiteler yaratmaları, tüm eğitim sistemini bozucu bir sorundur. Bu gibi gelişmelere meydan verilmeyecek ve devamlı bir izleme düzeni kurulacaktır.

Üçüncü beş yıllık kalkınma planının 1468. maddesinde özel okullarla ilgili olarak “Kaynakların sınırlılığı nedeniyle okul öncesi eğitiminde 1995 yılına kadar, Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili diğer kuruluşların çabaları bir model geliştirme ölçeğinde olacak ve bu model çerçevesinde özel sektör teşvik edilecektir” denilmektedir (II.BYKP, 1975, s. 144). 1973-1977 dönemine ait III. BYKP’ında sadece özel anaokullarından bahsedilmektedir. planda, okul öncesi eğitimde özel sektörün teşvik edilmesi prensip olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bir önceki dönemde anaokulu açılması konusunda özel kesimde gelişmeler olduğu söylenmektedir (MEB, 1991, 30).

Dördüncü beş yıllık kalkınma planında özel okullarla ilgili hükümler belirtilmektedir (IV.BYKP, 1980, s. 147):

452: Geçmişte eğitime ayrılan kaynakların sınırlı olması, sosyal adaleti ve fırsat eşitliğini gerçekleştirecek bir araç olarak kullanılmaması ve eğitim içeriğinin ekonominin ve toplumun değişen koşullarına uyacak biçimde geliştirilmemesi gibi sınırlamalar III.plan döneminde de eğitimin tüm toplum kesimlerine dengeli ve verimli bir biçimde yaygınlaştırılmasını engellemeye devam etmiştir.

1979-1983 dönemine ait IV.BYKP'ında özel okulları eleştiren ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Özel öğretim kurumlarında meydana gelen artışın, III.plan döneminde eğitimin dengeli ve verimli bir şekilde yaygınlaştırılmadığının kanıtı olarak gösterilmektedir. 1984 yılında, 625 sayılı özel öğretim kurumları kanununda değişiklik yapmak amacıyla, 3035 sayılı kanun, 1985 yılında aynı nedenle 3236 sayılı kanun çıkarılmıştır. Yine 1985 yılında Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği de ilk kez çıkarılmıştır. Bu değişiklikler özel öğretimin teşvikler doğrultusunda geliştiğini ve talebin hızla artmakta olduğunu göstermektedir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özel okullarla ilgili olarak "Özel okullar teşvik edilecektir. Eğitimin kalitesinin, teftiş ve denetim mekanizmasının geliştirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır" denilmektedir (V.BYKP, 1987, s. 184).

1985-1989 dönemini kapsayan V.BYKP'ında özel okullarla ilgili somut ifadeler yer almaktadır. Devletin özel öğretim kurumlarına bakış açısı ilk defa 1985 yılından itibaren değişmiş, değişen olumlu bakış açısına uygun olarak özel öğretimin gelişmesine fırsat ve imkan sağlayan düzenlemeler bu tarihten sonra yapılmıştır (Özkaya, 1996, s. 252). Bu planda özel okulların teşvik edileceği belirtilerek eğitimin kalitesinin, teftiş ve denetim mekanizmasının geliştirilmesi için düzenlemelerin yapılacağı karara bağlanmıştır.

Ayrıca bu dönemde 625 Sayılı Kanunda değişiklik yapmak amacıyla, 1986 yılında 254 Sayılı, 1988 yılında 326 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmıştır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında özel okullarla ilgili olarak şöyle denilmektedir (VI. BYKP, 1992, s. 193):

809: Eğitimin fiziki alt yapısının şehirleşme hızının yüksek olduğu yerleşim birimlerinde öncelik verilecek ihtiyaçlarla daha tutarlı hale getirilmesi sağlanacaktır. Plan döneminde sınıf mevcutlarının özel okullarda azami 30, resmî okullarda da azami 40 olması esas alınacaktır

821:Özel kesimin okul açması ile vakıfların özel üniversite kurlmaları teşvik edilecek, eğitim metot ve teknolojilerinin geliştirilmesinde ve eğitim araç ve gereçlerinin üretiminde bu kesimin daha fazla rol alması desteklenecektir

1990-1994 dönemine ait VI.BYKP’ında özel kesimin okul açmasını teşvik edilmesine devam edileceğine yer verilmektedir. Ancak bu planın en önemli özelliği özel okulları eğitimi geliştirecek birer kurum olarak görmesidir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özel okullarla ilgili hükümler yer almaktadır (VII.BYKP, 1996, s. 427):

Devlet gözetiminde özel kesimin eğitim hizmeti sunma faaliyetleri teşvik edilecektir. Kamu ve özel kesimde yaygın mesleki eğitimin teknik ve finansman yönünden desteklenmesine önem verilecektir. Üstün zekalı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirilmesini sağlamak amacıyla gerekli eğitim kurumlarının geliştirilmesine önem verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir.

1996-2000 dönemini kapsayan VII.BYKP’ında özel sektörün eğitimdeki payının artırılması amaçlanmakta, bunun için 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu’nda düzenlemeler yapılacağı bildirilmektedir.

Özel öğretim kurumları, Millî Eğitim Şuralarından III., V., VII., XIV., XV. Şuralarında ele alınmıştır. Şuralarda alınan kararlar aşağıda yer almaktadır.

2-10 Aralık 1946 yılında yapılan III.Millî Eğitim Şurasında özel öğretim kurumlarıyla ilgili aşağıdaki kararlar alınmıştır (MEB, 1991, s. 60):

Karar 21: Askeri, dini ve emniyet teşkilatına bağlı okullar dışında, mesleki ve teknik okullarda dahil olmak üzere, mevzuat hükümlerine göre özel ve tüzel kişilerin ortaöğretim seviyesinde özel öğretim kurumları açmalarını özendirici tedbirlerin alınması, bu okulların bağlı olduğu esasların devlet okulları ile erişilmek istenilen seviyeye uygun olarak düzenlenmesi.

Karar 6: Devletin yönetim ve gözetimi altında, vakıf dışında da, özel sektöre devlet tarafından her türlü özendirici teşvikler sağlanarak yükseköğretim, özellikle meslek kazandıracak yükseköğretim açma imkanı tanyacak hukuki düzenlemelerin yapılması.

Ancak III. Millî Eğitim Şurasından 1962 yılına kadar özel öğretimle ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Beşinci Millî Eğitim Şurası’nda özel öğretimle ilgili olarak, “Özel anaokullarını teşvik maksadıyla, bunların gelir ve kurum vergisinden, tamamen veya bir müddet için istisna edilmeleri kanaatine varılmıştır” kararı alınmıştır (Millî Eğitim Şurası, 1991, s. 63).

Ancak IV. Millî Eğitim Şurasından 1962 yılına kadar özel öğretimle ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

VII. Millî Eğitim Şurasında özel öğretimle ilgili aşağıdaki kararlar alınmıştır (Millî Eğitim Şurası, 1991, s. 204):

Madde 1: Türk özel okullarının ve öğretim kurumlarının daha verimli hale gelebilmelerini ve öğretim hizmetine resmî okullar yanında geniş ölçüde iştirak edebilmelerini sağlamak için özellikle bugün ikili, üçlü öğretime gitmek mecburiyeti duyulan büyük şehirlerimizde, Türk müteşebbisinin emeğini ve sermayesini bu konuya yatırması ve teşvik edilmeli; bunlara maddî ve manevî yardımda bulunulmalıdır.

Madde 2: Türk özel okullarının kolaylıkla öğretmen bulabilmelerine ve yetiştirmelerine imkan verecek tedbirler alınmalıdır.

Madde 3: Türk özel okullarının gerçek birer öğretim kurumu halinde çalışmalarını sağlayacak idari ve eğitsel tedbirler alınmalı ve bu tedbirlerin uygulanması için gerekli murakabe konulmalıdır.

Madde 4: Türk özel okullarında çalışan öğretmenlerin hayatlarının ve geleceklerinin teminat altına alınması ve bu öğretmenlere resmî okullarda çalışan öğretmenlerin sahip olduğu hakların verilmesi için gerekli hükümler getirilmelidir.

Madde 5: Öğretim ve eğitim işinin özel sektör elinde alelade bir ticaret konusu olmasını önleyici tedbirler alınmalıdır.

Madde 6: Türk özel okullarının MEB'nin irşat ve murakabesi altında gelişmelerini sağlayacak hükümler getirilmelidir.

Madde 7: Türk özel okullarının eğitim-öğretim ve program bakımından resmî okullarımız için de tavsiyeye değer görüldüğü gibi-denemelere girebilmelerini mümkün kılacak hükümler getirilmelidir.

Madde 8: Türk özel okullarının müdür ve öğretmenlerinde, resmî okul müdür ve öğretmenlerinin vasıflarının aranması esas olarak kabul edilmelidir.

Görüldüğü gibi VII. Millî Eğitim Şurasında özel öğretime geniş bir yer verilmiştir. Bu şuranın ardından 1965 yılında 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla özel öğretime disiplin getirilmiştir.

VII. Millî Eğitim Şurasından sonra yapılan Millî Eğitim Şuralarında (VIII., IX., X., XI., XIII.) özel öğretimle ilgili herhangi bir karar alınmamıştır.

XIV. Millî Eğitim Şurasında özel öğretimle ilgili olarak "Karar 20: belediyeler, KİT, vakıflar, dini kuruluşlar ve diğer özel müteşebbislerin okul öncesi eğitim kurumları açmaları teşvik edilecek ve desteklenecektir." Kararı alınmıştır (Millî Eğitim Şurası, 1991, s. 141).

XV. Millî Eğitim Şurasında özel öğretimle ilgili aşağıdaki kararlar alınmıştır. (Millî Eğitim Şurası, 1996, s. 391):

Vakıf üniversiteleri dışında, özel yüksek öğrenim kurumlarının açılmasına yasal olanak sağlanmalıdır. Bu kurumlar yüksek öğretim kurumu denetiminde olmalıdır. Özel öğretim kurumlarının mesleki-teknik ve diğer yaygın eğitim çalışmalarına etkin bir şekilde katılmaları için yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Ortaöğretim veren özel öğretim kurumları teşvik edilmeli, bu kurumların mesleğe yönelik program uygulamaları özendirilmelidir.

XIV. ve XV. Millî Eğitim Şuralarında özel öğretimin teşvik edileceğinden bahsedilmektedir. Müteakip yıllarda özel öğretim kurumları kanununun bazı maddelerini değiştiren 2843 sayılı kanun, 3236 sayılı kanun, 254 sayılı kanun

hükmünde kararname, 326 sayılı kanun hükmünde kararname çıkarılmıştır. 1984 yılından itibaren ise yönetmelik ve yönergeler çıkarılmıştır.

Hükümet programlarında ise özel ilköğretim okulları aşağıdaki şekilde yer almıştır

Yirmi yedinci hükümet özel okullarla ilgili olarak “Özel öğretim kurumlarının, resmî öğretim kurumlarının seviyesine uygun şekilde gelişmesi ve yayılması için teşvik edici ve destekleyici tedbirler alınacaktır” kararını almıştır (MEB, 1994, s. 30).

27. Hükümet programında özel öğretim kurumlarının teşvik edileceğinden bahsetmesine rağmen, bu dönemde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak 29. Hükümetin programında özel öğretimle ilgili bir düzenleme yapılacağına dair hüküm bulunmamasına rağmen 1965 yılında 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla özel öğretime disiplin getirilmiştir.

Otuz üçüncü Hükümet özel okullarla ilgili olarak “Özel yüksek okullar sorunu Anayasa Mahkemesi kararı ışığında, öğrenci hakları zedelenmeyecek biçimde çözümlenecektir” kararını almıştır (MEB, 1994, s. 38).

Bu dönemde özel yüksek okullara ağır eleştiriler yapılması üzerine bu eleştirileri göz önüne alan Anayasa Mahkemesi, bu okulları Anayasaya aykırı bulan kararı üzerine (26.3.1971 tarih ve 13790 sayılı resmî gazete) yükseköğretimde bir düzenlemeye gitmiştir. Bu okullar 1971 yılında çıkarılan 1418 sayılı yasayla çeşitli akademilere bağlanmıştır.

Kırk beşinci Hükümet özel okullarla ilgili olarak “Eğitim ve öğretim devletin başlıca görevleri arasındadır. Ancak devletin koyacağı kaideler içerisinde fertlerin ve özel kuruluşlarında eğitim ve öğretim yapabilmeleri sağlanacaktır” kararını almıştır (MEB, 1994, s. 63). Bu Hükümet döneminde 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapan 2843 sayılı kanun, 3236 sayılı kanun, 254 sayılı kanun hükmünde kararname, 326 sayılı kanun hükmünde kararname çıkarılmıştır. 1984 yılından itibaren ise yönetmelik ve yönergeler çıkarılmıştır.

Kırk sekizinci hükümet özel okullarla ilgili olarak “Özel kesimin vakıf ve dernek gibi tüzel kişilerin hayırseverlerin, okul öncesinden üniversiteye kadar örgün eğitim kurumları kurmaları özendirilecek ve desteklenecektir.”kararını almıştır (MEB, 1994, s. 71).

Elliüç ve Ellidördüncü hükümetler özel okullarla ilgili olarak “Yüksek öğretim yeniden düzenlenecek. YÖK sadece koordinasyonun sağlanmasından sorumlu bir yapıya kavuşturulacaktır. Vakıf üniversitelerin kurulması teşvik edilecektir.” Kararı alınmıştır (MEB, 1994, s. 78).

48., 53. ve 54. Hükümetler döneminde özel üniversite kurulmasının teşvik edileceği belirtilmektedir. 1992 yılı başlarında Türkiye’de biri vakıf (Bilkent) olmak üzere toplam 29 üniversite bulunmaktaydı. Daha sonra bu üniversitelere Koç, Başkent ve Kadir Has üniversitesi adı altında üç vakıf üniversitesi de eklenmiştir.

57. Hükümet programında ise özel okul ücretlerinin adil bir şekilde yapılandırılacağı belirtilmiştir (MEB., İstatistik, 2002).

Genel olarak bakıldığında zaman Türkiye’de özel okulların (Cumhuriyetin 70 yıllık dönemi ele alınırsa) pek fazla gelişmemesinin çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerden birisi, bu okullara geçmişte ideolojik gözle pek sıcak bakılmamasıdır. Ancak günümüzde ideolojik nedenle özel okullara karşı çıkma, etkisini önemli ölçüde kaybetmiştir. Bu Türk Millî Eğitim sistemi için olumlu bir gelişmedir. İkinci olarak da Türkiye’de eğitimin sorumluluğunu taşıyan yönetimlerin genelde aşırı merkezîyetçi ve aşırı müdahaleci olması özel okulların gelişmesini engelleyen faktörlerden birisi olarak görülmektedir (Morgil, 1997, s. 35). Bu yaklaşımların izlerini özel öğretim kurumları yasasında görmek mümkündür. Bu yasaya göre Millî Eğitim bakanlığı bu okulları geçici ve sürekli olarak kapatma hakkına sahiptir.

Özel okullarla ilgili, “Özel Okul Yöneticilerinin Özel Okul politika ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri”ni saptamak amacıyla yapılan yapılan araştırma sonucunda da ilginç sonuçlar elde edilmiştir. Çalışma sonucunda; özel okulların halkın büyük çoğunluğu tarafından olumlu karşılanmadığı, bu bakış açısının oluşmasında da devletin özel okul politikalarına ilişkin kararlı bir tavır sergileyememiş olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan eğitim literatüründe özel okullar ve resmî okullar şeklinde bir ayırım sözkonusu olmakla beraber, özel okulların yapı ve işleyiş bakımından yarı resmî kurumlar olduğu belirtilmektedir. Özel okulların öncelikli sorunlarının ekonomik olduğu, bundan dolayı öğrenci ücretlerinin yüksek olduğu buna bağlı olarak da özel okullara talebin düşük olduğu, ve tam kapasite ile çalışmadıkları da farklı bir sorun olarak düşünülmektedir. Özel okullarla resmî okulların arasında koordinasyon eksikliğinin olması da ortaya konulan diğer bir durumdur.

I.1.2.4. Özel Okullarla İlgili Sayısal Veriler

Devletin özel okullara bakış açısıyla özel okulların sayıları arasında ilişki görülebilir. Cumhuriyet tarihinden günümüze faaliyette olan özel okullarla ilgili sayısal veriler aşağıdaki tabloda görülebilmektedir.

Tablo I. 4: Türkiye’de Yıllara göre Faaliyette olan Özel Okul Sayıları

Eğitim kademesi	1960-61	68-69	73-74	79-80	84-85	90-91	95-96
Anaokulu	24	55	77	84	102	132	127
İlkokul	44	77	65	40	44	131	259
Orta okul	32	72	56	37	54	155	250
Lise	26	66	57	39	49	143	293
TOPLAM	126	270	255	200	249	561	829

Tablodaki verilere bakıldığı zaman, özel okul sayısında 1960’ lı yıllardan sonra 2 kata yakın bir artış olduğu, ancak 1973-1980 arası düşüş olduğu görülmekte, daha sonrada tekrar sayılarının arttığı görülmektedir. Bu sayıların oranlarının değişmesi devletin özel okullara bakış açısı ve ekonomide meydana gelen değişmelerle açıklanabilir.

Bakanlık, 1990-1991 öğretim yılı itibariyle yapmış olduğu bir çalışmada, özel okulların Türkiye ve bazı ülkelerdeki sayısal gelişmelerini ortaya koymuştur. Çalışma sonucunda ülkemizdeki özel okulların yeri ve bazı gelişmiş ülkelerdeki özel okulların mevcut durumları hakkında genel bir görüş elde etmek mümkündür.

Tablo I. 5: Bazı Ülkelerde ve Ülkemizde Özel Okulların Toplam Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarına Oranları

	Özel Okulların Toplam Okul Sayısına Oranı %	Özel Okulların Öğrenci Sayılarının Toplam Öğrenci Sayısına Oranları %	Özel Okullardaki Öğretmen sayısının Toplam Öğretmen sayısına oranı %
ABD	20.08	11.72	14.63
FRANSA	22.81	24.86	24.18
İNGİLTERE	14	7.3	10
TÜRKİYE	1.19	1.49	2.37

Tabloda, Özel okulların kalkınmış ülkelerin eğitim sistemleri içerisinde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu ülkelerin, özel okullarındaki yüksek oranlar, bu kurumlarda oluşturulan öğrenci kapasitelerinin ve başta öğretmen olmak üzere diğer

eğitim personelinin istihdamında da dikkati çeken bir sayının gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Tabloda grldđđ gibi, önceki tabloda verilen özel okul sayıları ile ğrenci sayıları arasında benzerlik olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, Amerika ve İngiltere başta olmak üzere bazı ülkelerde, özel okullarda okuyan ğrenci sayısının, özel okul sayısına göre düşük olduğu görülmektedir. Bu da, bu ülkelerdeki özel okulların daha az ğrenci ile faaliyet yaptđđ anlamına gelmektedir. Bu durumun, ekonomik refahla açıklanabileceği düşünülmektedir. Tabloda verilen ğrenci oranları dikkate alındđđında, özel okullardaki ğretmen oranlarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum tabloda yer alan ülkelerin özel okullarında, ğretmen başına düşen ğrenci sayısının az olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

1.1.2.5. Özel Okulların Yasa ve Yönetmeliklere Göre İşleyişleri

Özel ğretim okullarının uygulamaları ile ilgili yapılması gerekenler 625 sayılı kanun ve özel okullar yönetmeliği ile belirlenmiştir. Bu okullarda idare, eğitim- ğretim faaliyetleri, ğrenci ğretmen ücretleri ve diğer hususlarla ilgili işlemler kurum idaresince hazırlanan esaslara göre yürütülmektedir. Bu kurumlarda ğrenci ve öğretmenlerin eğitim ğretim ihtiyaçları ile sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak tesis ve teçhizat bulundurulur. Bu ihtiyaçların ğretim kurumlarına göre nitelik ve miktarları yönetmelikle belirlenir.(3035)

10. maddeye göre, özel ğretim kurumları öğretime başlayabilmek için “ ğretime başlama izni” alınması gerekir. Bu izin alınmadđđı takdirde ğrenci kaydı yapılamaz. İzin aşağıdaki şartlara bağlıdır.

a) Kuruma ait ders araç gereçleriyle, laboratuvarların, kitaplığın ve beden eğitimi imkanlarının amaç ve ihtiyaca yeterli grldđđđnn kesin teftiş raporuna bağlanması (2843)

b) Kurumun yönetici, ğretmen ve hizmetlilerinin sayı ve nitelikleri yönünden uygun bulunması ve bu kurumda çalışacakları hususunun usulüne göre belgelendirilmesi(2843)

c) Kurumun yönetmelikleriyle müfredat programının bakanlıkça incelenip onaylanmış olması gereklidir.

Bakanlıkça denetimi yapılan okullar yetersiz grldđđı takdirde önce uyarılır, düzeltmeler yapılmadđđı takdirde ğretim yılı sonunda izni iptal edilir. Özel okullarda

mevcut ders saati sayısının, kuruluş sırasında üçte birinin; kuruluşundan beş yıl sonrada üçte ikisinin asıl görevi bu okulda olan öğretmenler tarafından okutulması zorunludur. Öğretmenlerin toplam ders saati sayısı haftada 30 saati geçmez. Özel öğretim okulları kapasitelerinin %2'sinden aşağı düşmemek üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlüdürler. Diğer taraftan bu okullar ilan ve reklamlarını Kanununun 30. maddesi doğrultusunda verebilirler (625 Sayılı Kanun).

Sosyal tesis ve teçhizat bakımından ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında bulunması gerekenler aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

Zorunlu ve seçmeli dersler için yeterli sayıda derslik, öğretmenler odası, ana sınıfı dersliği, rehberlik servisi, beden eğitimi salonu, laboratuvar, kütüphane, sağlık odası, müzik dersliği, resim işliği, işlik, oyun bahçesi, kantin, kapalı spor salonu, yemekhane, yatakhane, büro hizmetleri, yardımcı hizmetliler odası, çok amaçlı salon, mutfak, yeteri kadar tuvalet ve laboratuvar bulunmalıdır.

Bu okullarda öğrenci sayıları ise; okulöncesi sınıflarında 25, ilköğretim okulu sınıflarında 36 'dır.

Özel okullarda ders-sınıf geçme ve sınavlar ile eğitim ve öğretim işleri resmî benzer okullarda uygulanan ilgili yönetmeliklere göre yapılır. Bu okullarda dengi ve benzeri Resmî okullarda okutulmayan seçmeli dersler ile değişik programlar için kurumlar ayrı bir öğretim programı hazırlar. Okullarda okutulacak ders kitapları ile her türlü yardımcı kitapların ve kullanılacak araç gereçlerin seçilmesi resmî okullarda uygulanan usuller dairesinde Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır (625 sayılı, Özel Okullar Yönetmeliği, 1997).

Bu kısa açıklamalardan sonra özel okulların yarı resmî okullar olduğu söylenebilir.

I.1.3. Program Geliştirme ve Fen Bilgisi Öğretim Programı

Özel okullarda da devlet okullarında olduğu gibi öğretme öğrenme faaliyetleri yönetmeliklerle sürdürülmektedir. Özel okullar tarafından hazırlanan programlar bakanlık onayından geçtikten sonra uygulamaya geçirilebilmektedir. Bu araştırmanın amacı doğrultusunda devlet okulları ve özel okullarda öğrenim gören beşinci sınıf öğrencilerinin Fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeylerinin tespiti yapılacağından fen bilgisi dersi ve programlar hakkında bilgi verilmesi yararlı olabilecektir.

Bu bölümde eğitim, öğretim, program tanımlar, program çeşitleri ve eğitim programının öğeleri açıklanmaya çalışılacaktır.

I.1.3.1. Eğitim, Program ve Eğitim Programı

Eğitim kavramıyla ilgili literatürde çeşitli tanımlara rastlanmaktadır. Eğitimle ilgili bu farklılığın asıl nedeni Kneller'e göre, eğitimcilerin, farklı felsefi görüşlerden hareketle olanı değil olması gerekeni tanımlama girişimleridir (Tekin, 1996, s. 1).

Bu gerçekten hareketle eğitim kavramına ilişkin bazı tanımlar vermek mümkündür. W. R. Taylor'a göre eğitim; bireyde istendik yönde davranış değişikliği oluşturucu nitelikte bir süreçtir. Taba ve Bloom'a göre; öğrencileri değiştiren, onların davranışlarında değişiklik yapan bir süreçtir. Sosyologlara göre bireyin içinde yaşadığı topluma göre sosyalleşmesi, psikologlara göre; bireyin içindeki yetenekleri, arzuları, ilgileri, ulaşabileceği en üst düzeye çıkarmaktır. En genel ifadeyle bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1997, s. 12; Kınca, 2001, s. 2)

Öğretim ise; teşkilatlı ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul v.s.) öğretmenler tarafından öğrencilere araç-gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür (Akyüz, 1994, s. 2; Varış, 1995, s. 18) şeklinde tanımlanmaktadır.

Eğitim kavramının mahiyetinde belirtilen amaçların gerçekleşmesi öğrenme-öğretme faaliyetlerinin belirli bir plan dahilinde gerçekleştirilmesine bağlıdır.

20. yüzyıla kadar program öğretmenler tarafından öğrenilmesi gereken dersler, konular olarak tanımlanmıştır. Bilimsel bilgi ve öğrenme- öğretim süreci ile ilgili bilgideki değişimler, okul çalışmalarını öğrencinin yaşamına ve sosyal hayatın değişen şartlarına bağlanma ihtiyacı 20. yüzyılın ilk yıllarında program düşüncesinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Böylece program çeşitli şekillerde tanımlanmaya başlamıştır (Saylan, 1993, s. 5).

Günümüzde yapılan program tanımlarına göre program bir işin akışı anlamındadır. Bir işin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanını, nasıl yapılacağını gösteren tasarı anlamına gelir (Büyükkaragöz, 1997, s. 1). Bir eğitim kurumunu çocuklar, yetişkinler ve gençler için sağladığı, Millî Eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetlerdir. Diğer taraftan öğrenene okul

dışında ve içinde planlanmış, etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği veya “öğrenme yaşantıları düzeneği” (Demirel, 1997, s. 7; Ertürk, 1995, s. 95-100) olarak da tanımlanmaktadır. Bu şekillerde tanımlanan programın öğeleri Tyler’ın program planlamada cevaplandırılması gereken dört sorusuna verilen cevaplarla genel olarak belirlenebilmektedir. Bu sorular (Saylan, 1993, s. 30):

- 1- Okul hangi eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışmalıdır?
- 2- Hangi eğitim yaşantılarıyla bu amaçlara ulaşabilir?
- 3- Bu eğitim yaşantıları etkili bir şekilde nasıl düzenlenmelidir?
- 4- Bu amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı nasıl belirlenir?

Bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda programın öğeleri; i) Hedefler ve hedef davranışlar ii) Öğrenme- öğretim süreçleri, iii) Ölçme ve değerlendirme olarak belirlenmiştir.

Toplumsal yapılanma içinde yerini almış her okul, öğrencilere daha önce belirlenmiş bir takım özellikleri kazandırır. Bu özellikler toplumun felsefesi idealleri, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap verecek uygunlukta olmak durumundadır. Bireylere kazandırılacak özelliklerin bireyin toplum içindeki konumu, fonksiyonu ve beklentilerine uygun nitelikte tasarlanması gerekmektedir. Tasarlanan bu özellikler, aynı zamanda okulların amaçlarını oluşturmaktadır. Okullar amaçlarına çeşitli derslerin amacını gerçekleştirmek suretiyle ulaşırlar (Beydoğan, 1998, s. 15). İşleyişteki süreç göz önünde tutulduğunda hedef, ‘bir öğrencinin planlanmış ve tertiplenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli bir özelliktir’ şeklinde tanımlanmaktadır.

Hedefler belirlendikten ve davranış olarak ifade edildikten sonra “nasıl öğretilecek” sorusunun cevaplandırılması gerekir. Aslında bu ‘belirlenmiş hedeflere nasıl ulaşılabilir’ sorusunun değişik bir ifadesidir. Bu soru, hedefe ulaştırıcı konu içeriği, ders araç-gereçleri ve öğretim metotlarının belirlenmesiyle cevaplandırılmış olur (Büyükkaragöz, 1997, s. 38).

Eğitim durumu, program geliştirme çalışmalarının süreç boyutunu oluşturmaktadır. Öğrencilerde istenilen davranışların gelişebilmesi için yaşantılarının etkili bir biçimde düzenlenmesi söz konusudur. Diğer bir anlatımla, bu yaşantıların düzenlenmesinde belli ölçütlerin olması ve öğrenmelerin nasıl olduğunun bilinmesi gereklidir. Bu nedenle eğitim durumlarını öğrenci açısından öğrenme yaşantıları

düzenegi, öğretmen açısından öğretim durumları düzenegi olarak düşünülebilir (Demirel, 1998, s. 129)

İstenilen öğrenme yaşantılarını oluşturabilecek eğitim durumlarının seçiminde ve düzenlenmesinde uyulması gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler şöyle sıralanabilir.

1. Eğitim durumları hedefle ilgili olmalıdır.
2. Eğitim durumları öğrenci düzeyine uygun olmalıdır.
3. Ekonomiklik; denilince bir yaşantının; i) Ucuza mal edilmesi, ii) “Bir taşla iki kuş vurma”, iii) Diğer Yaşantılara Görelik olması anlaşılmaktadır (Ertürk, 1997, s. 46-48.)

Programın başında belirlenmiş olan hedeflere ulaşılacağı düşüncesiyle seçilen ve süreklilik, aşamalılık, kaynaşıklılık ilkelerine göre düzenlenen öğrenme yaşantılarını öğrencilere kazandırmak için harcanan çabaların etkili olup olmadığı hakkında bilgi edinmek gerekir. Değerlendirme programının üç boyutundan (hedefler, öğrenme-öğretim durumları ve ölçme değerlendirme) biridir. Tyler’in dört sorusundan “planlanan hedeflere ne düzeyde ulaşılmıştır?” sorusunun cevabı niteliğindedir.

Öğrenme-öğretim etkinliklerinin ölçme ve değerlendirme ile olma zorunluluğu vardır. Öğrenilecek ve öğretilecek olanların belirlenmesi, nasıl organize edilecekleri ve gerçekleştirileceği ve başarılı olup olmadığı ölçme ve değerlendirme şekilleri ile tespit edilebilir ve geliştirilebilirler. Yine de değerlendirme karışık, belirsiz ve kesin olmama gibi problemlerle çevrilidir. Cranboch, eğitim üzerine yazdığı bir makalede değerlendirmeyi “eğitim hakkında verilecek kararlar için bilgi toplanması ve kullanılması” olarak klasik bir şekilde tanımlamaktadır.

Bütün tasarımı, uygulama sürecini ve sonuçları da içeren toplam program değerlendirmesi yapılabilir. Ayrıca toplam program değerlendirilmeleri yapılan programlar karşılaştırılarak belli ölçütlere dayalı kararlar verilebilir. Yine öğrenci giriş davranışlarına, süreç içinde ilerlemeleri ve sonuçta öğrenci üzerinde gerçekleşenlerin yeterlikleri üzerinde ve öğretmen niteliklerine dönük kararlar almak için de değerlendirme yapılmaktadır (Karakaya, 2001, s. 115).

Programlara girmeden önceki öğrenci başlama veya giriş davranışları ve duyuşsal özelliklerinin tespiti önemlidir. Farklı olan öğrencilerin, çeşitli yeterlilikleri sağlandıktan sonra programa katılmaları gereklidir.

Diğer taraftan özellikle hedefler modelinde programı güçlendirmek için sürekli olarak hedeflerin gerçekleştirilme durumunun ölçülmesi, ortaya çıkan engellerin tespit edilmesi gerekir. Bu anlamda değerlendirme geridönüt anlamında bir süreç olması gerektiği ifade edilmektedir.

Değerlendirmenin eğitimde uygulama kararlarının tam bir dayanağı olmaktan ziyade destek olabileceği ifade edilir. Öğrenciler arasındaki farklılıkların okul ve sınıf şartlarının ve öğretmen niteliklerinin göz önünde bulundurulma ihtiyacı vardır. Ayrıca yönetimin, aile yapısını, danışmanlar ve diğer öğrenci üzerinde etkili olan faktörlerin değerlendirme içerisinde olmaları gerekir. Hedefler modelinde olduğu gibi sabit birimlerden veya ölçütlerden hareketle değerlendirme eksik olacaktır (Karakaya, 2001, s. 118). Değerlendirme için gerekli ölçütler konusunda, Tyler, öğretim hedeflerinin ölçüt olarak kullanılabilmesi, hedeflere ulaşılabilmesi düzeyinde öğretim programının gerçekleşen kesitinin ortaya çıkacağını ileri sürmüştür (Beydoğan, 1998, s. 22).

Sonuç olarak değerlendirme, hem programların geliştirilmesi ve hem de öğrenme-öğretme etkinliklerinin iyileştirilmesi için birlikte el ele yürütülmek zorunda olan süreçlerdir. Değerlendirmelere veri sağlamak için öğretmenler, sınıf içi faaliyetlerden ve ölçme araçlarından faydalanır. Faydalanılan faaliyet ve araçlar, objektif testler, öğretmen yapımı testler, ev ödevleri, sınıf içi çalışmalar ve beceriler, kontrol listeleri, anekdotlar, gözlemler gibi özelliklerine göre sınıflandırılabilir.

I.1.3.2. Fen Bilgisi Öğretim Programı

I.1.3.2.1. Fen Bilimlerinin Tanımı

Fen programları ile ilgili olarak öncelikle "Fen nedir?" sorusunu cevaplamak yerinde olabilir. Fen doğal çevreyi incelemeye yönelik bir süreç ve bu sürecin ürünü olan organize bilgilerden kurulu bütünüdür (Kaptan, 1999, s. 13).

Bilim bir alandaki varlıkları ve olayları inceleme, açıklama, onlara ilişkin genelleme ve ilkeler bulma, bu ilkeler yoluyla gelecekteki olayları kestirme gayretleridir. Fen Bilimlerinde de doğadaki varlıklar ve olaylar aynı amaçla incelenir. Fen bilimlerinin içeriğine bakıldığında olgular, kavramlar, genellemeler, ilkeler, kuramlar ve doğa yasaları görülür (Turgut, 1997, s. 12).

I.1.3. 2.2. Fen Bilgisi Dersi Programının Amaçları

Program tanımlarında eğitim programı, öğretim programı, ders programı gibi kavramlarla karşılaşılmaktadır. Ders Programı, bir disiplinin (dersin) amacı, muhteva (içerik), öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirmeden oluşan programdır. Böyle bir ders programı, bir okulun eğitim programının kapsadığı Matematik, Fen Bilgisi vb. tüm etkinlik kategorilerinin her biri için söz konusudur (Büyükkaragöz, 1997, s. 3). Varış (1996)'a göre ders programı, öğretim programlarında yer alan "bilgi kategorilerinin" ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçları ile ilişkili olan özel amaçlarını gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini konuların alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını içeren ve eğitim öğretim programlarındaki esasları öğrenci davranışına dönüştüren programdır (Varış, 1996, s. 14).

Okullardaki Fen Bilgisi Dersi programları incelendiği zaman, okul programlarına fen derslerinin genellikle şu üç amaçla konulduğu görülebilir (Turgut, 1997, s. 16);

1. Fen konularında genel bilgi vermek (Fen okur-yazarlığı),
2. Fen dersleri aracılığıyla zihin ve el becerileri kazandırmak,
3. Fen veya teknoloji alanlarındaki meslek eğitimine temel oluşturmak,

Çocuk açısından ilköğretim fen bilimlerine bakıldığında; çocuğun çevresini anlamaya yönelik bilgi edinmesini sağlama ve düşünce sistemi geliştirmesine yardım etme gibi fonksiyonları içerir. Bu çerçevede ilköğretim fen programlarının amaçları:

- Gerçekçi ve tutarlı bir dünya görüşü geliştirme,
- Bilimin kavramsal yapısını açıklama
- Bilimsel yöntemin kullanılması için gerekli beceriler geliştirme
- Fen ve teknolojiye yeni gelişmelere uyabilme
- Topluma verimli yurttaş hazırlama olarak belirlenmektedir.

I.1.3.2.3. Fen Bilgisi Dersinin Önemi

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitim sisteminde temel amaç, öğrencilere mevcut bilgileri aktarmaktan çok bilgiye ulaşma becerilerini kazandırmak olmalıdır. Bu ise üst düzey zihinsel süreç becerileriyle olur. Başka bir deyişle ezberden çok, kavrayarak öğrenme, karşılaşılan yeni durumla ilgili problemleri çözebilme ve bilimsel yöntem süreci ilgili becerileri gerektirir. Bu becerilerin kazandırıldığı derslerin başında fen bilgisi gelir.

Bu derste çocukların içinde yaşadıkları çevreyi ve evreni bilimsel yönden ele alıp incelemeleri amaçlanır. Onların hayata kolay uyumu sağlamaları, içinde buldukları çevreyi çok iyi gözlemlmelerine ve mümkün olduğunca olaylar arasında neden-sonuç ilişkilerini kurarak sonuç elde etmelerine bağlıdır. Bu bakımdan öğrenciler fen bilgisi dersinde çevrelerini bilimsel metotlarla inceleyerek olay ve durumlar karşısında objektif düşünme ve doğru kararlar verme alışkanlığı kazanmalıdırlar ki, bu da onların çevresine, ailesine ve kendilerine yararlı olmalarını sağlar (Kaptan, 1999, s. 22). Toplum ve çevre kalkınmasının temeli, ilk kez ilköğretim kurumlarında Fen Bilgisi dersleri ile atılır. Bu derste çocuklar içinde yaşadıkları fen ve tabiat dünyasını bilimsel yönden ele alıp, inceleme fırsatını elde ederler. İlköğretim kurumlarında; Fen Bilgisi adı altında işlenen dersler öğrencilere daha sonraki öğretim kademelerinde temel teşkil edecek bilgilerin kazandırılması yanında, onların içinde yaşadıkları çevreye daha iyi uyum sağlamalarını da amaçlar (Akgün, 1996, s. 8-9). 2002 öğretim yılında yeniden geliştirilen fen bilgisi dersi programı aynı şekilde bireyin gelişmelere uyum sağlamasını sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu bölümde problem durumu, alt problemler, sayılılar, denenceler, sınırlılıklar, tanımlar ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Problem Durumu:

Eğitim 2000’li yıllara girerken bütün dünya da daha fazla önem kazanmış, bilgi toplumuna giden yolda yeni arayışların, yeniden yapılanmaların asıl hedefi haline gelmiştir. 1980’lerden sonrası dünya da çok boyutlu (sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal, teknolojik alanlar) değişmelerin yaşandığı bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Telekomünikasyon alanındaki ilerlemeler bu değişimin ateşleyicisi niteliğinde görülmektedir. Hiç şüphesiz bu değişimler, insan kaynaklarının “değişimlere uyum” sorununu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla değişen sosyoekonomik ortamlara cevap verebilecek eğitim sistemlerinin oluşturulması için güçlü bir talep oluşmaktadır ve bu talep gelecekte de devam edecektir (Tazebay, 1996, s. 17).

Bu gelişmelere uyum sağlama sürecinde faaliyet gösteren Türk Millî Eğitim Sisteminin yapısı incelendiğinde, okul, bina ve tesislerin yetersizliği, programların geliştirilme ihtiyacı, yeterli sayıda ders araç gerecinin olmaması, öğretmen yetiştirme sistemindeki aksaklıklar, malî kaynak yetersizliği, hizmet servislerinin yetersizliği, nüfus artışı ve göçlere bağlı olarak oluşan kalabalık sınıflar, ikili öğretimin devam etmesi vb. gibi temel problemlerin olduğu görülmektedir (Demirtaş, 1988, s. 52; Kıncal, 2001, s. 98-99; Koçak, 1993, s. 14; Türk, 1999, s. 130-134). Bu temel problemlerin yanında, çocuklara okulun sevdirememesi, çocukların sürekli olarak ders ve sınıf ortamından sıkılmaları, okulların içinde buldukları çevreden kopuk olmaları, ders dışı etkinliklerin yeterince yapılmaması, ezbercilik, rehberlik çalışmalarının yetersiz oluşu vb. sebeplerde eğitim sistemindeki uygulamaların niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Eğitim sistemindeki bu sorunlara da bağlı olarak, Cumhuriyet tarihinden günümüze eğitim sisteminde önemli sayısal gelişmelerin sağlanmış olmasına rağmen, eğitimden beklenen verimin alınamadığı görülmektedir. Eğitimden beklenen verimin alınamaması ve değişmeler karşısındaki taleplere bağlı olarak eğitim sistemleri içerisinde yeni arayışlar gündeme gelmektedir. Bu sebeplere bağlı olarak ve ailelerin daha iyi bir eğitim hizmeti almak talebine göre açılmaya başlayan özel okullar bu arayışlardan biri olarak düşünülebilir. Günümüzde diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, eğitim ve

öğretimin niteliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak, devletin bu konudaki yükünü hafifletmek ve bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak açılan özel okullar faaliyetlerini bu doğrultuda sürdürmektedirler. Bu özel okullarda güçlü bir okul kültürünün yerleştiği ve etkili bir okul kültürünün yerleştiği kurumlarda öğrenci başarılarının da yüksek olacağı varsayılmaktadır. Bu nedendir ki, ülkemizde özel okul öğrencilerinin resmî okul öğrencilerinden daha başarılı oldukları kanısı yaygındır. Ancak literatürde resmî ve özel okullarla ilgili olarak yapılan araştırmaların, genel olarak yönetim süreci ve okulların işleyiş süreçlerini ortaya çıkarma konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu araştırmada, farklı okul kültürüne sahip resmî ve özel okulların öğrenci başarılarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada, bu okullarda sunulan öğretim hizmetinin programının amaçlarını gerçekleştirme yönünden etkililiği araştırılmıştır. Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler eğitim politikalarının belirlenmesinde ve bu kurumlar hakkındaki düşüncelerin geliştirilmesinde kaynak teşkil edebilecektir.

2.2. Problem Cümlesi

Bu çalışmada; Resmî ilköğretim ve özel ilköğretim okulları beşinci sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeylerinin ne olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Bu temel probleme bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

2.2.1. Alt Problemler:

1- Resmî ve özel okul öğrencileri arasında ön test ve son test verilerine göre, başarı yüzdeleri açısından;

- a) Bilgi basamağında bir farklılık var mıdır?
- b) Kavrama basamağında bir farklılık var mıdır?
- c) Uygulama basamağında bir farklılık var mıdır?
- d) Genel olarak bir farklılık var mıdır?

2- Resmî ve özel ilköğretim okulları beşinci sınıf öğrencileri arasında ön test verilerine göre, bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri açısından;

- a- Bilgi basamağında bir farklılık var mıdır?
- b- Kavrama basamağında bir farklılık var mıdır?
- c- Uygulama basamağında bir farklılık var mıdır?
- d- Genel olarak (bilgi, kavrama, uygulama) bir farklılık var mıdır?

3- Resmî ve özel ilköğretim okullarında öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri arasında, ön test ve son test uygulamaları arasındaki puan farklarının ortalamalarına göre hedeflere ulaşma düzeyleri açısından;

- a- Bilgi basamağında bir farklılık var mıdır?
- b- Kavrama basamağında bir farklılık var mıdır?
- c- Uygulama basamağında bir farklılık var mıdır?
- d- Genel olarak (bilgi, kavrama, uygulama) bir farklılık var mıdır?

2.3. Denenceler:

1- Resmî ilköğretim ve özel ilköğretim okulları beşinci sınıf öğrencileri arasında, ön test ve son test uygulama sonuçlarına göre başarı yüzdeleri açısından;

- a) Bilgi basamağında özel okullar lehine bir farklılık vardır.
- b) Kavrama basamağında özel okullar lehine bir farklılık vardır.
- c) Uygulama basamağında özel okullar lehine bir farklılık vardır.
- d) Genel olarak özel okullar lehine bir farklılık vardır.

2-Resmî İlköğretim ve Özel ilköğretim okullarında öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri arasında ön test verilerine göre bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri açısından;

- a) Bilgi basamağında özel okul öğrencileri lehine bir farklılık vardır.
- b) Kavrama basamağında özel okul öğrencileri lehine bir farklılık vardır.
- c) Uygulama basamağında özel okul öğrencileri lehine bir farklılık vardır.
- d) Genel düzey itibarıyla özel okullar lehine bir farklılık vardır.

3- Resmî ilköğretim ve özel ilköğretim okullarında öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri arasında, ön test ve son test uygulamaları arasındaki farkların ortalamalarına göre hedeflere ulaşma düzeyleri açısından;

- a) Bilgi basamağında özel okullar lehine bir farklılık vardır.
- b) Kavrama basamağında özel okullar lehine bir farklılık vardır.
- c) Uygulama basamağında özel okullar lehine bir farklılık vardır.
- d) Genel olarak özel okullar lehine bir farklılık vardır.

2.4. Sayıtlar :

1.Uzman görüşü alınarak ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçme aracının araştırma kapsamındaki alt problemleri ortaya çıkarabileceği,

2. Öğrencilerin test sorularına gerçek bilgi düzeylerini yansıttıkları,

3. Örnekleme alınan okulların evreni yeterince temsil edecekleri varsayılmıştır.

2.5. Sınırlılıklar:

- 1- Araştırma 2001- 2002 öğretim yılında elde edilen verilerle,
- 2- Araştırma Kilis ilindeki merkez ilköğretim okullarının beşinci sınıf öğrencileri ile,
- 3- Araştırma özel ilköğretim okulları içinde Özel Türk İlköğretim okulları ile,
- 4- Araştırma beşinci sınıf Fen Bilgisi dersinin Isı ve sıcaklık ile Hareket ve Kuvvet Ünitesindeki bilişsel hedeflerle ve,
- 5- Ölçme aracındaki bilişsel hedefleri ölçmeye yönelik 35 soru ile sınırlıdır.

2.6. Tanımlar:

İlköğretim: Bütün vatandaşların; Millî Eğitim amaçlarına uygun olarak beden, zihin ve ahlak bakımından gelişmelerine hizmet eden öğretim dönemidir (Oğuzkan,1981.s. 84) İlköğretim, 6-14 çağ nüfusunu kapsayan, kız ve erkek bütün çocukların millî hedeflere uygun olarak bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden, zorunlu ve devlet okullarında parasız bir eğitim sürecidir.

Özel Okul: Türkiye Cumhuriyeti uyruklu kişiler veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından açılan ilk ve orta dereceli okullardır.

Bilişsel Davranışlar: Eğitim hedefleri arasında, bilgiyi tanıma ve hatırlama, onun üzerinde işlemler yapma, örneğin kavramlar, genellemeler, teoriler geliştirme ve bütün bunları denetleme süreçlerinde kendini gösteren davranışlar.

Bilişsel: Ferdi yaşantılar sonucu bir nesne üzerine bilgi kazanma, ya da nesneyi öğrenme edinimi. Zihinsel öğrenmelerin baskın olduğu durumlar.

Okul Kültürü: Bir okulun tüm üyelerinin kabullendiği, o okulu diğer kurumlardan ayıran, kendine özgü inançlar, değerler, gelenekler takımı, düşünce ve davranış biçimleri olan bir kültür biçimidir.

Program: Yapılması amaçlanan bir işten önce, o işin zaman, çaba ve ekonomik yönden daha verimli bir şekilde yapılmasını sağlamak için genelde yazılı olarak hazırlanan bir taslak plandır.

Ders Programı: Öğrencide meydana gelen davranış değişikliğini, buna ulaşabilmek için öğrencinin karşı karşıya geleceği öğretim materyallerini, bu materyallerin anlam verebilmesi için uygulanacak öğretim yöntemlerini ve amaçları

oranda ulaşıldığını belirlemek amacıyla değerlendirme araç ve standartlarını kapsayan programdır (Doğan,1982.s:10).

2.7. İlgili Araştırmalar :

Yapılan literatür taraması sonucu konuyla doğrudan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak çalışmaya yol gösterebilecek çalışmalar bulunmaktadır.

Kaya (1997) tarafından; 'Özel Okul Yöneticilerinin Özel Okul Politika ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri' konusunda çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, özel okulların ekonomik yönden sıkıntı içinde oldukları, buna bağlı olarak öğrenci ücretlerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Vergi politikalarının özel okul yöneticilerinin üzerinde durdukları en önemli sorun olduğu görülmüştür.

Pehlivanoğlu (1999) tarafından; 'Özel Ortaöğretim Okullarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Örgüt Kültürü Oluşturmaya Yönelik Yeterlik Algılamalarının Düzeyinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması' konusunda bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin hem kendilerini hem de diğer çalışanları okul kültürünün oluşturulmasında olumlu ve yeterli gördükleri bulunmuştur.

Karabulut (1996) tarafından; 'Eğitim Sistemi İçinde Başarılı Özel Öğretim Kurumlarının Model Yapısı, İşleyişi, ve Uygulamaları' üzerine yapılan araştırma sonucu başarılı özel eğitim kurumlarında güçlü bir okul kültürünün oluştuğu, eğitim öğretim konusunda büyük amaçların hedeflendiği, yöneticinin bir lider olarak görüldüğü, öğretmenlerin rol modellerini oluşturduğu, öğrencilerin sorumluluk içinde bulunduğu, okullarda teknolojik araç gereçlerin kullanıldığı, modern uygulamaların uygulandığı belirtilmiştir.

Sezer (1987) tarafından; 'İlkokul 3. Sınıf Matematik Programına Göre, Ankara'da Farklı Sos yo-ekonomik Çevre İlkokullarında Sunulan Öğretim Hizmetinin, Programın Bilişsel Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Etkililik Derecesi' araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, hedeflerin gerçekleşme düzeylerinin sosyoekonomik çevrelere göre farklılık gösterdiği $p=0.05$ önem düzeyinde bulunmuştur.

Candan (1990) tarafından; 'İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi' araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, 1968 yılından bu yana yapılan program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarının amaçlarına ulaşmada yetersiz kaldığını, sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin amaçlarının bu yaş grubunun özelliklerinin ve çağın gereklerini göz önüne alarak

yeniden analiz edilmesi gerektiği, bu doğrultuda ilgili derslerin içeriklerinin de analiz edilerek yeniden düzenlenmesinin doğru olacağını öneriler bölümünde dile getirilmiştir. Dilbaz (1988), 'İlkokul 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Türkçe Dersi Bilişsel Alanla İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyi' adlı yayınlanmamış bilim uzmanlık tezinde; ilkokul dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin erişti düzeylerinin tam öğrenmenin alt sınırına bile ulaşamadığı sonucuna varılmıştır.

Kalmaz (2002) tarafından yapılan; 'Erzurum İlindeki Farklı Sosyoekonomik Çevre İlköğretim Okullarında, 4. Sınıf Fen Bilgisi Programının Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi' konulu çalışma sonucunda, fen bilgisi dersi programının hedeflerinin gerçekleşme düzeyi olarak üst düzey sosyoekonomik çevre ilköğretim okullarındaki öğrenim gören öğrencilerin gerek ön test, gerekse son test uygulama sonuçları dikkate alındığında orta ve alt düzey sosyoekonomik çevre ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere nazaran daha iyi durumda oldukları görülmüştür. Öğretime başlamadan önce gruplar arasında bulunan farklılıkların öğretim sürecinin tamamlanması sonucunda daha da arttığı, diğer taraftan orta ve alt düzey sosyoekonomik çevre ilköğretim okulları arasında da orta düzey okullar lehine farklılıkların olduğu görülmüştür.

Fidan ve Baykul (1994) tarafından, Millî Eğitim Bakanlığı, Unicef ve Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile gerçekleştirilen, "İlköğretimde Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşılanması" isimli makalede, Türkiye'deki ilköğretim okullarında Türkçe, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilgisi alanlarındaki temel bilgi ve beceriler yönünden öğrenme başarısı ölçülmüştür. Araştırma kapsamına Adıyaman, Kastamonu, Tekirdağ ve Şanlıurfa illerindeki ilkokulların beşinci ve ilköğretim okullarının beşinci, altıncı ve sekizinci sınıflarından 3081 öğrenci alınmıştır. Bir komisyon tarafından hazırlanan ölçme araçları bu illerdeki okullarda uygulandıktan sonra elde edilen bulgular şöyledir:

1. İlkokul beşinci sınıf Türkçe testinde, genel başarı yüzdesi 39 olmuştur. İlköğretim okullarının başarı yüzdesi ise 49 bulunmuştur.
2. İlkokul beşinci sınıf matematik testinde, genel başarı yüzdesi 37 olurken, ilköğretim okullarının başarı yüzdesi ise 35 bulunmuştur.
3. Fen bilgisi testinde, hem ilkokul beşinci sınıf ve hem de ilköğretim okullarının başarı yüzdesi 42 bulunmuştur.

4. İlkokul beşinci sınıf sosyal bilgiler testinde, genel başarı yüzdesi 62 olurken, ilköğretim okullarının başarı yüzdesi ise 53 bulunmuştur.
5. Ortalama başarı yönünden, şehirlerin gelişmiş yerlerindeki okulların başarıları, gelişmemiş yerlerindeki okullardan, kasaba ve köy okullarından daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç olarak, bu durumda ilköğretimimizin başarılı olmadığı vurgulanarak, öğrencilerin öğrenimlerinin daha ilk yıllarında iyi öğrenemedikleri veya öğrenmede güçlük çektikleri konuların iyi öğrenilmeden geçirilmesi daha sonraki yıllarda öğrenci başarısızlığının en önemli nedenlerinden biri olduğu belirtilmiştir. Bunun için, ders kitapları ve öğretmen-öğrenci ortamlarının, ezberciliğe teşvik etmekten ziyade, öğrencileri yorum yapmaya, olaylardaki eğilimleri ve sonuçlarını tahmin etmeye, olay ve durumları etkileyen faktörleri ve aralarındaki ilişkileri ortaya çıkarmaya ve ilkeleri uygulama olanağı sağlamaya yardım etmesi gerektiği dile getirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE UYGULAMA

Bu bölümde, evren, örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin elde edilmesi ve verilerin değerlendirilmesinde izlenen yollar üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Tyler'in hedeflere dayalı değerlendirme modeli kullanılmıştır. Bu modelin merkezinde eğitim hedefleri vardır, önce hangi eğitim hedeflerine ulaşıldığına bakılır. Hedefe dayalı program değerlendirme sürecinde aşağıdaki aşamalara yer verilmesi gereklidir:

- 1- Programın amaç ve hedeflerini belirleme
- 2- Hedefleri kazandırılmak istenilen özelliğe göre sınıflama
- 3- Hedefleri davranış cinsinden ifade etme
- 4- Hedefe ulaşp ulaşılmadığını gösterecek durumu saptama
- 5- Ölçme tekniklerini geliştirme ya da seçme
- 6- Öğrencilerin davranış yeterlilikleri ile ilgili veriyi toplama
- 7- Elde edilen verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma.

Tyler'in değerlendirme modelinde niceliksel verilerden yararlanılır. Tyler değerlendirme sürecinde öğrenci davranışlarının öğretim başında ve sonunda en az iki kere olmak üzere ölçülerek hedeflere ulaşma derecesini tayin etmek gerektiğini savunmuştur. Ürüne ve erişime bakılarak yapılan program değerlendirmelerinde, programdaki hedeflerin ne oranda gerçekleştirildiği sorusuna yanıt aranırken programın süreç (işlem) boyutu genellikle kara kutu olarak düşünülür ve öğrencilerin giriş davranışları ile çıkış davranışları arasında hedefler doğrultusunda meydana gelen farka bakılır. Fark anlamlı ve istenilen nitelik ve nicelikte ise programın etkililiğine karar verilir (Erden, 1998, s. 12-13).

Bu araştırmada, örneklem olarak seçilen resmî ve özel okul öğrencilerine, ön test son test desenine uygun olarak hazırlanan başarı testi dönem başında sonunda uygulanarak öğrencilerin hedeflere erişim düzeylerinde farklılıklar olup olmadığı test edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

3.2.1. Evren:

Araştırmanın evrenini, 2001-2002 öğretim yılında Kilis ili merkezinde bulunan, ilköğretim okullarının beşinci sınıflarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. 2001-2002 öğretim yılında Kilis ili merkezinde, 26 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bunlardan 24'ü resmî ilköğretim, 2'si de özel ilköğretim okuludur. İl merkezinde bulunan bu okullarda 1730 beşinci sınıf öğrencisi öğrenime devam etmektedir. Resmî ilköğretim okullarında 1673, özel ilköğretim okullarında 57 tane beşinci sınıf öğrencisi öğrenime devam etmektedir. Bu okullarda toplam 54 beşinci sınıf şubesi bulunmaktadır. Bu şubelerden 3 tanesi özel ilköğretim okullarına aittir.

3.2. 2. Örneklem:

Evren kapsamında yer alan, özel ilköğretim okullarından 55, resmî ilköğretim okullarında ise 127 beşinci sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme giren okulların adları ve öğrenci sayıları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo3. 6: Örnekleme Alınan Okulların Adları ve Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Öğrenci sayısı
Kartal Bey İlköğretim Okulu	41
Gazi İlköğretim Okulu	36
Zeyitçioğlu İlköğretim Okulu	50
Özel Mehmet Döğme İlköğretim Okulu	15
Özel Meltem İlköğretim Okulu	40
TOPLAM	182

Örneklem seçimi yapılırken, evren içinde bulunan özel okulların tüm beşinci sınıf öğrencileri, resmî okullar içerisinde de şans (random) yöntemiyle seçilen okulların beşinci sınıf öğrencileri örnekleme dahil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Geliştirilen testin amacı ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin, fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeylerini tespit etmektir. Bu amaca yönelik olarak fen bilgisi öğretim programında yer alan hedefler, hedef davranışlara dönüştürülmüştür. Test kapsamındaki sorular dönüştürülen hedef davranışlarla ilgili olarak da sorular hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında, ilköğretim beşinci sınıf dergileri, kolejlere hazırlık kitapları ve dersle ilgili basılı materyallerden faydalanılmıştır. Hazırlanan

sorular konu alanı öğretmenleriyle değerlendirildikten sonra taslak olarak ön uygulama yapılmıştır. Testteki maddeler bilgi, kavrama ve uygulama düzeyindeki hedefleri ölçebilecek nitelikte tasnif edilmiştir. Konu alanı, madde yapısı ve dil açısından uyumsuz sorular atılarak testte 10 bilgi, 23 kavrama, 2'side uygulama düzeyindeki hedefleri ölçmeye yönelik olarak toplam 35 maddeye yer verilmiştir.

Ön uygulama sonucunda elde edilen verilerle, madde analizleri yapılmıştır. Madde analiz sürecinde testteki maddelerin güçlük dereceleri (p) tespit edilmiştir. Bir maddenin güçlüğü, testin uygulandığı o grupta o maddeye doğru cevap öğrencilerin yüzdesi, yani o maddeye doğru cevap verenler sayısının (Nd), gruptaki öğrenci sayısına (Nt) oranıdır (Tekin,1996, s. 245-248). Güçlük derecesinin hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$P = \frac{Nd}{Nt}$$

Bu hesaplamalar sonucunda güvenilirlik katsayısı genel olarak 0.37 ile 0.79 arası maddeler alınmıştır. Bu maddelerin içinde iki tanede güvenilirlik katsayısı 0.91 olan test maddesi, çok kolay soru olmasına rağmen amaca uygun oldukları için testte dahil edilmiştir. Test madde analiz sürecinde, soruların ayırt edicilik dereceleri de hesaplanmıştır. Başlıca iş görüşü iyi öğrenciyle zayıf öğrenciyi birbirinden ayırmak olan bir başarı testindeki her maddenin mümkün olduğunca yüksek bir ayırt etme gücüne sahip olması gerekir. Maddelerin ayırdedicilik gücünün (d) belirlenmesinde ise puanlar yüksekten düşüğe doğru sıralanmış ve aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$D = \frac{Dü - Da}{N}$$

Formülde (Dü), üst grupta doğru cevap verenlerin tümü, (Da) alt grupta doğru cevap verenlerin tümü, (N) ise bir gruptaki öğrencilerin sayısını belirtmektedir. Bu şekilde yapılan hesaplama sonucunda ayırt edicilik derecesi genel olarak 0.16 ve 1 arası olan maddeler seçilmiştir. Bazı maddeler testin amacına uygun olduğu için, ayırt edicilik derecesi düşük olmasına karşın test kapsamına alınmıştır. Bu analizler sonucunda 10 tanesi bilgi, 23 tanesi kavrama ve 2 tanesi de uygulama basamağındaki hedefleri ölçmeye yönelik olan toplam 35 madde teste dahil edilmiştir.

Testin güvenilirlik çalışması yapılırken KR 20 ve bir testi iki eş yarıya bölme yöntemleri kullanılmıştır. KR 20 formülü , içindeki her bir maddenin güçlük derecesi, yani her bir maddeye doğru cevap veren öğrencilerin oranı (p) hesaplanan bir testin güvenilirliğini tahmin için kullanılabilir. Bu formül testteki her bir maddenin aynı değişkeni ölçtüğü , yani testin ölçtüğü şeyin homojen olduğu sayılısına dayanır. Kuder-Richardson 20 formülündeki sembollerin anlamları şöyledir.

K= Testteki madde sayısı

Σ = Toplam

P= Bir maddeyi doğru cevaplayanların oranı

q= 1-p ya da bir maddeyi doğru cevaplandırmayanlar oranı

S = Test puanlarının test ortalamalarından olan farklarının kareleri (Varyans)

$$r = \frac{K \sum (p \cdot q)}{(K-1) S}$$

Bu formül kullanılarak yapılan güvenilirlik çalışması sonucu testin güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar göz önüne alındığında testin güvenilir olduğu söylenebilir. Bir testi iki eş yarıya bölme yöntemi de ölçme araçlarının güvenilirliğini belirlemede en sıkça kullanılan yollardan biridir. Uygulama aynı zamanda ve aynı grupta gerçekleştirildiği için şans faktörüne dayalı hatalarda öğrencinin zamana bağlı muhtemel davranış değişikliklerinden kaynaklanacak hatalardan bertaraf edilebilmektedir. Burada elde edilen sonuç iç tutarlılık katsayısı olarak da adlandırılmaktadır (Beydoğan, 1998, s. 77). Testin iki eş yarıya bölünerek hesaplanması sonucu güvenilirlik katsayısı 0.82 bulunmuştur. Ancak bu işlemde testin iki eş yarıya bölünmesi sonucu her birey için iki puan elde edilmesine rağmen, davranış örneklemini küçüldüğü için, elde edilen bağıntı Sperman Brown formülü ile düzeltilmektedir. Bu işlem sonucunda bulunan değer ise 0.87 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre araştırmada kullanılan ölçme aracının güvenilir olduğu söylenebilir. Güvenirlik belirlenmeye çalışılan ölçme aracı bahar öğretim yılı başında ön test ve dönem sonunda son test olmak üzere öğrenci gruplarına uygulanmıştır.

3. 4. Verilerin Değerlendirilmesinde İzlenen Yollar

Öğrencilerin bilişsel hedeflere ulaşma düzeylerini tespit etmek için yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde bazı istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır.

Uygulama sonucunda, her doğru cevaba bir puan verilerek, öğrencilerin her düzeyde ve genel olarak aldıkları puanlar ayrı ayrı SPSS paket programına yüklenmiştir. Daha sonra öğrencilerin bilgi, kavrama, uygulama ve genel olarak almış oldukları puanların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde 't' testi tekniğı kullanılmış, anlamlılık düzeyi olarak $p=0.05$ önem düzeyi alınmıştır. Öğrencilerin her düzeyde ve genel olarak almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları alınabilecek en yüksek aritmetik ortalamaya bölünüp 100'le çarpılmasıyla da başarı yüzdeleri hesaplamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Bulgular ve Yorum:

Bu bölümde, resmî ve özel ilköğretim okullarında öğrenim gören beşinci sınıf öğrencilerine uygulanan düzey belirleme testi sonucunda elde edilen veriler, gruplar arasında kıyaslama yapılabilecek şekilde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Veriler, alt problemler doğrultusunda analiz edildikten sonra tablolştırılmış ve her bir tablonun yorumu hemen akabinde yapılmıştır.

4.1.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular:

Resmî ve özel okul öğrencilerinin, ön test ve son test uygulama sonuçlarının, her düzeyde ve genel olarak başarı yüzdeleri açısından bir farklılık gösterip göstermediği ile ilgili elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. 7: Öğrencilerin, Bilgi, Kavrama, Uygulama Düzeylerinde ve Genel Olarak, Hedeflere Ulaşmalarına İlişkin Başarı Yüzdeleri

Okul Türü		BİLGİ	KAVRAMA	UYGULAMA	GENEL
		%	%	%	%
RESMÎ OKULLAR	ÖNTEST	31.7	29.52	41.8	30.85
	SONTEST	55.1	58.39	66	57.45
ÖZEL OKULLAR	ÖNTEST	41.2	35.17	64.5	37.74
	SONTEST	74.1	69.60	83.5	71.2

Tablodaki verilere bakıldığında, özel okul öğrencileri ön test sonuçlarına göre bilgi düzeyindeki hedeflerin %41.2'sine, resmî okul öğrencileri ise %31.7' sine sahiptirler. Son test uygulamaları sonucunda ise, özel okul öğrencilerinin başarı yüzdeleri %74.1 iken, resmî okul öğrencilerinin ise %55.1 'dir. Bu sonuçlara göre özel okul öğrencilerinin bilgi düzeyindeki hedeflere ulaşma düzeylerinin resmî okul öğrencilerine göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Kavrama düzeyindeki hedeflere ulaşma düzeyi açısından bakıldığında, özel okul öğrencilerinin hedeflere ön test sonuçlarına göre daha fazla sahip oldukları, bu farklılığın son test sonuçlarında da özel okul öğrencileri lehine olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında, resmî okulların hedeflerin % 30.85'ine sahip oldukları bu oranın daha sonra % 57.45'e çıktığı görülmektedir. Özel okul öğrencilerinin ön test

kapsamında hedeflere ulaşma düzeyi %37.74 iken son test uygulaması sonucunda bu oranın %71.2'ye çıktığı görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında, özel okullarda öğrenim gören beşinci sınıf öğrencilerinin genel olarak hedeflerin % 71.2 sine sahip olmaları eğitimde kabul edilebilir olmasına karşın, resmî okul öğrencilerinin sahip oldukları düzey eğitimde kabul edilebilir bir oran değildir. Eğitimde genellikle % 70'in üzerinde olan oranlar başarılı kabul edilmektedir. Fidan ve Baykul (1994) tarafından, Millî Eğitim Bakanlığı, Unicef ve Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile gerçekleştirilen, "İlköğretimde Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşılanması" isimli makalede, Türkiye'deki ilköğretim okullarında Türkçe, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilgisi alanlarındaki temel bilgi ve beceriler yönünden öğrenme başarısı ölçülmüştür. Araştırma kapsamında, fen bilgisi testinde, hem ilkokul beşinci sınıf ve hem de ilköğretim okullarının başarı yüzdesi 42 bulunmuştur. Bulunan bu sonuç bu araştırma sonucunda elde edilen verileri destekler niteliktedir.

Resmî ve özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin hedeflere genel olarak ulaşma düzeylerini gösteren mutlak başarı düzeylerinin düşük çıkmasının çeşitli sebepleri olabilir:

1. Fen bilgisi dersi öğretim programının yenilenmesi nedeniyle öğretmenlerin öğrenme-öğretme faaliyetlerine yeterince hazırlanamamaları ve bunun yanında dersle ilgili kaynakların zamanında hazırlanamaması
2. Fen bilgisi dersi programının her yerde aynı olmasına karşın bazı okulların program dışında öğrenme- öğretim faaliyetlerine devam etmeleri,
3. Öğrencilerin sınavlara genel olarak hazırlanıp gelmesine karşın, ön test ve son test uygulamalarının öğrencilerin hazırlık yapmasına imkan verilmeden mevcut bilgilerin ölçmeye yönelik olarak yapılması,
4. Bunların yanı sıra bazı öğrencilerin çeşitli nedenlerden dolayı gerçek bilgi düzeylerini yansıtamamış olabilecekleri öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeylerinin düşük çıkmasının sebeplerinden bazıları olarak düşünülebilir.

4.1.2. İkinci Alt Problemlerle İlgili Bulgular:

Resmî ve özel ilköğretim okullarında öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri arasında ön test verilerine göre; bilgi, kavrama, uygulama ve genel olarak bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyi açısından bir farklılık olup olmadığı ile ilgili bulgular ve yorum aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 8: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin, Bilgi Basamağı ile İlgili Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul Türü	n	x	Sk	t	p
Özel Okullar	55	4.12	2.34	3.081	0.002
Resmî okullar	127	3.17	1.70		Anlamlı

Resmî ve Özel okullarda öğrenim gören beşinci sınıf öğrencileri arasında, ön test sonuçlarına göre, bilgi basamağında, bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri bakımından bir farklılık olup olmadığı ile ilgili bulgulara Tablo 8’de yer verilmiştir. Tablodaki bulgular incelendiğinde, özel okul öğrencilerinin, bilgi düzeyindeki maddelerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması (4.12), resmî okul öğrencilerinin almış oldukları puanların aritmetik ortalaması (3.17)’dir. Ortalamalar açısından özel okullarda okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının, resmî okullarda okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan “t” testi sonucunda, gruplar arasında özel okul öğrencileri lehine, $p=0.05$ önem düzeyinde, anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre; özel okul öğrencilerinin bilgi düzeyindeki bilişsel giriş davranışlarına, resmî okul öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 4. 9: Resmî Okul ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Kavrama Basamağı ile İlgili Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul Türü	n	x	Sk	t	p
Özel Okullar	55	8.09	3.51	2.526	0.012
Resmî okullar	127	6.79	3.01		Anlamlı

Kavrama düzeyinde alınan puanlar açısından bakıldığında zamanda özel okul öğrencilerinin aldıkları puanların aritmetik ortalaması, resmî okul öğrencilerinin almış oldukları puanların aritmetik ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan “t” testi tekniği sonucunda gruplar arasında özel okul öğrencileri lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Burada, kavrama basamağındaki bilişsel giriş davranışlarına, özel okullarda okuyan öğrencilerin resmî okullarda okuyan öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 4. 10: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin, Uygulama Basamağı ile İlgili Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul türü	n	x	Sk	t	p
Özel Okullar	55	1.29	0.685	4.116	0.000
Resmî okullar	127	0.836	0.687		Anlamlı

Tablo incelendiğinde, özel okullarda okuyan öğrencilerin uygulama düzeyindeki maddelerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması (1.29), resmî okullarda okuyan öğrencilerin aritmetik ortalaması ise (0.836)'dır. Resmî okullarda okuyan öğrencilerin aritmetik ortalaması resmî okullarda okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Uygulama basamağı ile ilgili bilişsel giriş davranışlarına özel okullarda okuyan öğrencilerin resmî okullarda okuyan öğrencilerden daha fazla sahip oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin bilgi, kavrama ve uygulama basamakları ile ilgili sorulardan aldıkları puanların genel olarak değerlendirilmesiyle elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. 11: Resmî ve Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin, Genel Olarak Bilişsel Giriş Davranışlarına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul Türü	n	x	Sk	t	p
Özel Okullar	55	13.21	4.84	3.287	0.001
Resmî okullar	127	10.80	4.41		Anlamlı

Öğrencilerin bilgi, kavrama ve uygulama düzeyindeki maddelerden aldıkları puanların genel olarak değerlendirilmesiyle elde edilen sonuçlar açısından tablo gözden geçirildiğinde, özel okul öğrencilerinin almış oldukları puanların aritmetik ortalamasının resmî okul öğrencilerinin almış oldukları puanların aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farklılığın istatistiki manada anlamlı olup olmadığı ile ilgili yapılan "t" testi analizi sonucunda da, gruplar arasında özel okullar lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Genel düzey itibariyle de özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarının resmî okul öğrencilerinin giriş davranışlarından daha fazla olduğu söylenebilir.

4.1.3. Üçüncü Alt Problemlerle İlgili Bulgular:

Resmî ve özel ilköğretim okullarında öğrenim gören beşinci sınıf öğrencilerinin, ön test ve son test uygulamaları sonucunda aldıkları puanların farklarının ortalamalarına göre; bilgi, kavrama, uygulama basamaklarında ve genel olarak (bilgi, kavrama, uygulama) hedeflere ulaşma düzeyleri ile ilgili elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. 12. Resmî ve Özel Okul Öğrencilerinin Bilgi Basamağındaki Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerleri

Okul Türü	n	x	Sk	t	p
Özel Okullar	55	3.36	2.83	2.588	0.010
Resmî okullar	127	2.36	2.18		Anlamlı

Öğrencilerin ön test kapsamında aldıkları puanların son test kapsamında aldıkları puanlardan olan farklarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için “t” testi tekniği kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda, özel okullar lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.. Bu farklılığa göre özel okul öğrencilerinin bilgi basamağındaki hedeflere ulaşma düzeylerinin resmî okul öğrencilerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 13: Resmî ve Özel Okul Öğrencilerinin Kavrama Basamağındaki Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul Türü	N	x	Sk	t	p
Özel Okullar	55	7.92	3.97	2.111	0.036
Resmî okullar	127	6.66	3.59		Anlamlı

Tablodaki veriler gözden geçirildiğinde, öğrencilerin kavrama düzeyindeki maddelerden aldıkları puanların, ön test-son test puan ortalamalar farkına göre öğrenciler arasında istatistiki manada anlamlı bir farklılığın olup olmadığını test etmek için ‘t’ testi tekniği kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda, özel okullarda okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Özel okullarda okuyan öğrencilerin, kavrama basamağı ile ilgili hedeflere ulaşma düzeyinin resmî okullarda okuyan öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 14: Resmî ve Özel Okul Öğrencilerinin Uygulama Basamağındaki Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul Türü	N	x	Sk	t	P
Özel Okullar	55	0.47	0.81	0.932	0.353
Resmî okullar	127	0.59	0.77		Anlamsız

Uygulama düzeyinde gruplar arasında bir farklılık olup olmadığı yönünde yapılan “t” analizi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Resmî ve özel okul öğrencileri arasında uygulama düzeyindeki hedeflere ulaşma düzeyleri açısından bir farklılık olmadığı öğrencilerin aynı düzeyde hedeflere ulaştıkları görülmektedir.

Tablo 4. 15: Resmî ve Özel Okul Öğrencilerinin Genel Olarak Hedeflere Ulaşma Düzeylerine İlişkin Değerler

Okul Türü	n	X	Sk	t	p
Özel Okullar	55	11.65	5.12	3.011	0.003 Anlamlı
Resmî okullar	127	9.31	4.67		

Öğrencilerin almış oldukları puanlar genel olarak değerlendirildiği zaman elde edilen puanların ön test-son test kapsamında farklarının alınmasıyla hesaplanan puanlara göre gruplar arasında bir farklılık olup olmadığı yönünde yapılan “t” analizi sonucunda gruplar arasında özel okullar lehine bir farklılık görülmektedir. Sonuç olarak özel okul öğrencilerinin bilişsel alanın bilgi, kavrama ve genel olarak hedeflere ulaşma düzeylerinin resmî okul öğrencilerinden daha fazla olduğu söylenebilir. Uygulama basamağındaki hedeflere ulaşma düzeyi açısından ise bir farklılık görülmemektedir. Uygulama düzeyi açısından bir farklılığın ortaya çıkmamasında uygulama basamağındaki hedefleri ölçmeye yönelik maddelerin sayısının az olmasının etkili olduğu söylenebilir.

4.2. Araştırma Bulgularının Genel Olarak Değerlendirilmesi

Resmî ve özel okul öğrencileri arasında, fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeylerinin farklı çıkmasının nedenleri farklı değişkenlerden kaynaklanabilir.

Bunlar;

- okullara girişte öğrenci özelliklerindeki farklılık,
- öğretmen özellikleri,

- c) okulun fiziksel özellikleri ve imkanları,
- d) okul- aile işbirliği

başlıkları altında ele alınıp incelenebilir. Okullara girişte öğrenci özelliklerindeki farklılık bakımından ele alındığı zaman; özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin genel olarak sosyoekonomik açıdan üst tabakadan geldikleri gözlenmektedir. Bu öğrenciler, eğitim-öğretim sürecinde her tür fırsat ve imkanı kullanma şansına sahiptir. Resmî okullarda öğrenim gören öğrenciler farklı sos yo-kültürel tabakadan gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Aynı zamanda bu öğrencilerin bir kısmının çeşitli imkan ve fırsata sahip olmak bir yana, dersle ilgili temel öğretim materyallerine bile sahip olmadıkları gözlenmektedir. Bir yanda her türlü imkan ve fırsatlara sahip, diğer tarafta okulla ilgili destekleyici araç ve materyali bulunmayan öğrenciler arasında başarı farklılığının çıkmasının kaçınılmaz olması doğaldır.

Kalmaz tarafından yapılan ‘Farklı Sosyoekonomik Çevre İlköğretim Okullarında, 4. Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi’ adlı çalışma sonucunda da bulunan, üst düzey sosyoekonomik tabakadan gelen öğrencilerin fen bilgisi dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeylerinin alt tabakadan gelen öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeylerinden daha yüksek çıkması bu araştırmada bulunan sonuçları destekler niteliktedir.

Güven tarafından; “İlköğretim 5. sınıf Matematik Programının Bilişsel Hedeflerinin Değerlendirilmesi” adlı bir çalışmada sosyoekonomik yönden farklı olan öğrencilerin matematik dersi bilişsel hedeflerine ulaşma düzeyleri tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda da, sosyoekonomik yönden farklı üç çevredeki ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin elde ettikleri başarılar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Testlerde elde edilen sonuçlara göre, üst sosyoekonomik çevre okullarındaki öğrencilerin, orta ve alt sosyoekonomik çevre okullarındaki öğrencilerden daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

Konu öğretmen özellikleri açısından da ele alınabilir. Özel okulların, varlıklarının devamını sürdürebilmeleri için daha kaliteli bir eğitim vermek zorunda olduklarından kaliteli bir eğitim hizmetinin verilebilmesinde önemli bir faktör olan öğretmen seçiminde daha dikkatli davrandıkları görülmektedir. Özel okullarda görev yapan öğretmenler genellikle mesleğinde başarılı, tecrübeli ve genç bireylerden oluşmaktadır. Resmî okullarda ise öğretmen atamaları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından

yapılmaktadır. Resmî okullarda görev yapan öğretmenler arasında da başarılı öğretmenler bulunmaktadır. Ancak resmî okullarda alan çıkışlı olmayan (örneğin Ziraat fakültesi mezunları) kişilerde görev yapabilmektedir. Bu tür kişilerin eğitim sisteminde öğretmenlik yapmaları başarıyı olumsuz yönde etkileyen bir faktör olarak düşünülebilir. Diğer taraftan okullarda sınıf öğretmeni olarak görev yapan kişilerden her konuyla ilgili tam bir yeterliliğe sahip olması beklenmektedir. Bir kişinin ilköğretim birinci kademedен başlayarak okuma yazma becerilerinden, fen, matematik alanlarına kadar her konuda tam bir yeterliliğe sahip olması ve bu alanlarda tam bir başarı elde etmesi beklenmemelidir.

Özel okullardan bazılarının bu problemi belirli ölçüde halletmiş oldukları gözlemlenmektedir. Çünkü bu okullardan bazılarında bu gerçek doğrultusunda özellikle ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren derlere alanla ilgili branş öğretmenlerinin girdiği, araştırmalar esnasında gözlemlenmiştir. Bu duruma göre, alanla ilgili kişilerin verdiği öğretim hizmetinin sonucu, özel okul öğrencilerinin başarılarının daha yüksek çıkmasının bir başka nedeni olarak ele alınabilir.

Maddî imkanlarının da daha fazla olması nedeniyle, özel okul öğretmenlerinin daha verimli oldukları söylenebilir. Sözleşmeli olarak çalışan özel okul öğretmenleri işlerinde kalıcı olabilmek için sürekli olarak kendilerini yenilemek zorundadırlar. Resmî okul öğretmenlerinin bu konuda biraz daha rahat oldukları söylenebilir. Bu durumda başarıyı etkileyen bir faktördür. Sonuç olarak öğretmen özelliklerinin öğrenci başarısında büyük bir öneme sahip oldukları söylenebilir.

Öğrenciler arasındaki bu farklılıklarda okulun fiziksel donanımının ve imkanlarının da etkili olduğu söylenebilir. Özel okullardan bazılarının bakanlık tarafından belirtilen standartlara sahip olmasına karşın diğer okulların bu standartlara yeterli düzeyde sahip olmadıkları görülmektedir. Okullarda özellikle fen bilgisi dersi ile ilgili, öğrencilerin kendi başlarına uygulama yapmalarına yetecek imkanların yeterince olmadığı söylenebilir. Dersle ilgili uygulamalar genellikle öğretmenin yapıp göstermesi şeklinde yapılmaktadır. Özel okulların bu konuda biraz daha şanslı oldukları söylenebilir. Çünkü resmî okullarda sınıflarda bazen 40-50 öğrenci öğrenim görebilmektedir. Özel okullardaki öğrenci sayısı genellikle 15-20 civarında olduğu için derslerde öğretmenler, hem öğrencilerle daha fazla ilgilenebilmekte, hem de öğrencilerin daha fazla uygulama yapmalarına olanak tanıyabilmektedirler.

Okul aile işbirliği açısından ele alındığında; çocukları özel okullarda okuyan ailelerin çocuklarının eğitimi için ücret karşılığı, daha kaliteli bir eğitim hizmeti aldıkları görülmüştür. Hizmetlerin kalitesini kontrol etme ve iyileştirme boyutunda okul aile işbirliği daha da artmaktadır. Karşılıklı arz talep ilişkisine dayanan bu durumda, okullar müşteri gibi gördükleri velileri memnun etmek için her türlü hizmeti en üst düzeyde gösterme gayretine girmektedirler. Velilerde beklentilerinin karşılığını almak adına eğitim hizmetinin kalitesini etme ve eğitim hizmetinin geliştirilmesine katkıda bulunma şansına sahip olmaktadırlar. Resmî okullarda ise okul aile işbirliği yüzeysel biçimde sürdürülmektedir. Velilerin büyük bir kısmı okulu ve öğretmenleri tek sorumlu olarak görmekte bu durumda öğretim hizmetinin niteliğine yönelik bir katkı getirme çabasından oldukça uzak görünmektedir. Genel bir ifadeyle, öğrenci özelliklerinin, öğretmen özelliklerinin, okulların fiziksel donanım ve imkanlarının yanı sıra okul aile işbirliğinin düzeyi resmî ve özel okul öğrencilerinin hedeflere ulaşma düzeylerinin, özel okul öğrencileri lehine çıkmasının nedenleri arasında sayılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmada halen uygulanan 5. sınıf fen bilgisi dersi öğretim programındaki bilişsel hedeflere ulaşma düzeyleri açısından resmî ve özel okul öğrencileri arasında anlamlı farkların olup olmadığına bakılmıştır. Değişik okullardaki beşinci sınıf öğrencilerine fen bilgisi dersi öğretim programındaki hedefler dikkate alınarak hazırlanan başarı testinin uygulanması ile elde edilen verilerin analizinden şu sonuçlar çıkmıştır:

1. Öğrencilerin, bilgi, kavrama ve uygulama düzeyindeki hedeflere ulaşma düzeylerini tespit etmek üzere geliştirilen, 10 bilgi, 23 kavrama ve 2 uygulama düzeyindeki hedefleri ölçmeye yönelik sorulardan oluşan başarı testinin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

2. Resmî ve özel okullardaki öğrenciler arasında ön test verilerine göre bilgi basamağında bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Testlerde elde edilen sonuçlara göre özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarına resmî okul öğrencilerinden daha sahip oldukları görülmektedir.

3. Ön test verilerine göre kavrama basamağında bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri açısından gruplar arasında bulunan farka göre, özel okul öğrencilerinin kavrama basamağı ile ilgili bilişsel giriş davranışlarına resmî okul öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları görülmüştür.

4. Resmî ve özel okullardaki öğrenciler arasında ön test verilerine göre uygulama basamağında bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Testlerde elde edilen sonuçlara göre özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarına resmî okul öğrencilerinden daha sahip oldukları görülmektedir.

5. Resmî ve özel okullardaki öğrenciler arasında ön test verilerine göre, genel düzey itibarıyla bilişsel giriş davranışlarına sahip olma düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Testlerde elde edilen sonuçlara göre özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarına resmî okul öğrencilerinden daha sahip oldukları görülmektedir.

6. Öğrencilerin bilgi düzeyinde ön test ve son test uygulamaları sonucunda aldıkları puanların farklarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Özel okul öğrencilerinin bilgi düzeyindeki hedeflere resmî okul öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları söylenebilir.

7. Öğrencilerin kavrama düzeyinde, ön test ve son test uygulamaları sonucunda aldıkları puanların farklarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Özel okul öğrencilerinin kavrama düzeyindeki hedeflere resmî okul öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları söylenebilir.

8. Öğrencilerin uygulama düzeyinde, ön test ve son test uygulamaları sonucunda aldıkları puanların farklarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Özel okul öğrencilerinin kavrama düzeyindeki hedeflere resmî okul öğrencileri ile aynı düzeyde sahip oldukları söylenebilir.

9. Öğrencilerin genel düzey açısından, ön test ve son test uygulamaları sonucunda aldıkları puanların farklarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Özel okul öğrencilerinin kavrama düzeyindeki hedeflere resmî okul öğrencilerinden daha fazla sahip oldukları söylenebilir.

Sonuç olarak okul türleriyle öğrenci başarıları arasındaki ilişki karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, özel okul öğrencilerinin resmî okul öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

5.2. Öneriler

1. Resmî ve özel okullarda öğrenim gören öğrenci sayılarının fazla olması eğitim sürecini etkileyen olumsuz bir etken olarak düşünüldüğünden, resmî okullarda sınıflardaki öğrenci sayıları azaltılmalıdır.
2. Bu çalışma, ürün değerlendirilmesine yönelik bir çalışmadır. Bunun yanında süreç değerlendirmeye dönük çalışmalarında yapılması gerekir.
3. Resmî okulların, fiziksel donanım ve imkânlar doğrultusunda desteklenmesi gereklidir.
4. Resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin, alan çıkışlı olmalarına özen gösterilmelidir.
5. Resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin maddi imkânları da özel okul öğretmenlerinde olduğu gibi tatmin edici bir düzeye çekilebilir.

6. Resmî okullarda görev yapan öğretmenlerden kendini sürekli yenileyen başarılı öğretmenlere çeşitli açılardan destek verilmelidir. Aynı zamanda öğretmenlerin kendilerini sürekli yenilemeleri için gerekli uygulamalar yapılmalıdır.
7. Özel okulların çeşitli ekonomik sorunlar içinde olduğu gerçeği düşünülürse eğitimde niteliği arttırmaları düşünülen bu okulların maddi sorunlarla uğraşmamaları için devlet tarafından önceden verilen çeşitli teşvikler yeniden verilmelidir.
8. Devlet tarafından bazı okullara verilen “Deneme okulu” izini, kendini yenilemek isteyen özel okullara da verilmelidir. Bunun yanı sıra yarı resmî okullar olarak düşünülen özel okulların bu durumdan kurtarılması gereklidir.
9. Öğretim programı ile ilgili değişiklikler yapıldığı zaman uygulayıcılara program hakkında gerekli bilgiler verilmeli ve dersle ilgili kaynaklar zamanında hazırlanmalıdır.
10. Araştırma fen bilgisi dersinin bilişsel hedeflerinin yanı sıra diğer dersleri de (Matematik, Türkçe) içine alabilecek şekilde genişletilebilir.
11. Öğrencilerin sadece bilişsel hedeflere ulaşma düzeyleri değil duyuşsal ve psikomotor alandaki hedeflere ulaşma düzeyleri de ele alınıp incelenebilir.
12. Araştırma daha geniş bir evren üzerinde, daha farklı özelliklere sahip okullar arasında yapılabilir.
13. Öğrenci başarılarındaki farklılık ile öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri arasındaki ilişki ayrı ayrı ele alınıp incelenebilir.
14. Araştırma yabancı ülkelerdeki resmî ve özel okulların yapı ve işleyişleri ile ülkemizdeki okulların yapı ve işleyişlerinin karşılaştırılması şeklinde yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adem, Mahmut. **Eğitim Politikası**, Şafak Matbaacılık. Ankara- 1995.
- Akgün, Şevket. **Fen Bilgisi Öğretimi**. Zirve Ofset. Giresun- 1996
- Akyüz, Yahya. **Türk Eğitim Tarihi**. Kültür Koleji Yay., İstanbul, 1994.
- Alkın, Erdoğan. **Türkiye’de Özelleştirme**. Alfa Yay., İstanbul - 1996
- Alıcıgüzel, İzzettin. **İlk ve Orta Dereceli Okullarda Öğretim**. 4. Baskı. İnkılap ve Aka. Yay., İstanbul-1979.
- Ayaz, Nevzat. “Türk Millî Eğitim Sisteminde, Sorunlar, Çözüm Önerileri”. **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara- 1996.
- Beydoğan, H. Ömer. **Okullarda Ölçme ve Değerlendirme**. Erzurum-2001.
- Büyükkaragöz, Savaş. **Program Geliştirme “Kaynak Metinler”**. Kuzucuklar Ofset. Konya- 1997.
- Candan, Ragıp. ‘ İlkokul Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi’. (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara- 1990.
- Demirel, Özcan. “Eğitimde Yeni Arayışlar”, **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara- 1996.
- Demirel, Özcan. **Eğitimde Program Geliştirme**. Usem Yay., Ankara- 1997.
- Demirtaş, Abdullah. “Temel Eğitimimizin Temel Sorunları” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı.3**, Ankara-1988.
- Dilbaz, Yaşar. ‘İlkokul 5. Sınıf Matematik Programında Yer Alan Kesirler Ünitesine Ait Hedef Davranışların, Önkoşul İlişkileri Yönünden Birbirleriyle Tutarlılıklarının Değerlendirilmesi’. (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), **Hacettepe Üniversitesi**, Ankara- 1989.
- Devlet Planlama Teşkilatı. **İSTATİSTİK**. www.dpt.gov.tr
- Ekinci, Yusuf. “Eğitim Reformu için ilk Adım”. **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara- 1996.
- Erden, Münire. **Eğitimde Program Değerlendirme**. Anı. Yay. Ankara- 1998
- Erdoğan, İrfan. **Çağdaş Eğitim Sistemleri**. Sistem Yay. İstanbul-1998
- Erkal, Mustafa. **Eğitim Sosyolojisi (Toplumbilim)**. 7. Baskı. Der. Yay. İstanbul- 1996.
- Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Meteksan. Ankara- 1997

- Fındıkçı, İlhami-AKINGÜÇ, Fahamettin. "Türk Millî Eğitim Sistemi İçinde Özel Okulculuğun yeri , Bilgi Çağı eğitim Kurumları İçin Bazı Öneriler". **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara- 1996.
- Fidan, Nurettin- Baykul, Yaşar. "İlköğretimde Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşılaştırılması" **Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi** Sayı:10. Ankara-1994.
- Fidan, Nurettin- Erden, Münire. **Eğitime Giriş**. 5. Baskı. Meteksan Matbaacılık. Ankara- 1994.
- Gürkan,Tanju-Gökçe, Ertan. **Türkiyede ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim**. Siyasal Kitabevi, Ankara-1999.
- Güven, Kemal. İlkokul Öğrencilerinin 5. Sınıf Matematik Programının Bilişsel Hedeflerinin Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya- 1989.
- Hükümet Programlarında Eğitim**. MEB. Yay., Ankara-1993.
- İlgar, Lütfül. **Eğitim yönetimi, Okul yönetimi, Sınıf yönetimi**. Beta Basım AŞ. İstanbul-1996
- Kalkınma Planlarında Eğitim**. MEB Yay., Ankara-1993.
- Kalmaz, Yusuf. 'Erzurum İlindeki Farklı Sosyoekonomik Çevre İlköğretim Okullarında, 4. Sınıf Fen Bilgisi Programlarının Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi'. (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum- 2002.
- Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Rehber Yayınevi, Ankara- 1993.
- Kaptan, Fitnat. **Fen Bilgisi Öğretimi**. MEB. Yay., Ankara -1998.
- Karabulut, Suat. 'Eğitim Sistemimiz İçerisinde Başarılı Özel Eğitim Kurumlarının Model Yapısı ve İşleyişi Üzerine Bir Araştırma'. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya- 1996.
- Karakaya, Şerafettin. **Eğitimde Program Geliştirme Çabaları**. Erzurum- 2001.
- Kaya, Yahya Kemal, **İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Yeni Bir Bakış**. Bilim Yay., Ankara- 1989.
- Kaya, Sedat. 'Özel Okul Yöneticilerinin Özel Okul Politika ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri'. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1997.

- Kılıç, Veli, "Millî Eğitimde Sistem Arayışları", **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara- 1996.
- Kıncal, Remzi Y. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Eser ofset, Erzurum-2000.
- Koçak, Kemal. "İlköğretim Kurumlarında Öğrenci Başarılarının Değerlendirilmesi". **Çağdaş Eğitim**. Sayı:189. Tekışık Matbaası, Ankara- 1993.
- Kocaoluk, M. Şükrü. **İlköğretimde Temel Mevzuat**.Kocaoluk Yay., İstanbul- 1991
- Koçer, Hasan Ali. **Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi**. Meb., İstanbul- 1970
- Millî Eğitim Bakanlığı, İSTATİSTİK. www.meb.gov.tr
- Millî Eğitimde Şüpheler**. Millî Eğitim Yay., Ankara- 1991.
- Morgil, Orhan. "Özel Okulların Sorunları ve Çözüm Önerileri Paneli" **İstanbul Ticaret Odası Yayınları**. İstanbul- 1997.
- Özel Eğitim Kurumları Kanunu**. (625 Sayılı). MEB. Yayınları, Ankara- 1994.
- Özkaya, Necdet. " Tarih Süzgecinde Özel Öğretim". **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara-1996.
- Pehlivanoglu, Kemal. 'Özel Ortaöğretim Okullarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Örgüt Kültürü Oluşturmadaki Yeterlilik Derecesi '.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul- 1999.
- Sağlam, Emin. "Neden İlköğretim?". **Çağdaş Eğitim**. Sayı:215. Tekışık Matbaası. Ankara-1995.
- Saylan, Nevin. **Eğitim Program Tasarısı: Prensipler, Kriterler**. İnce Ofset, Balıkesir- 1995
- Sezer, Sezgin. 'İlkokul 3. Sınıf Matematik Programına Göre Ankara'da Sunulan Öğretim Hizmetinin Programın Bilişsel Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Etkililik Analizi'. (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), **Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara- 1987.
- Şimşek, Hasan. **Paradigmalar Savaşı ve Kaostaki Türkiye**. Sistem Yay. İstanbul- 1997.
- Taşdemirci, Ersoy. " Özel Okullar". **Eğitim ve Bilim Dergisi**, sayı 187., Ankara- 1995.
- Tayan, Turhan. "Millî Eğitimde Reform". **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara- 1996.

Tazebay, Uygur. “2000’li Yılların Başında Eğitim Anlayışı, XXI Yüzyıla Doğru Eğitimde Yeni Yönelmeler”, **Yeni Türkiye Özel Eğitim Sayısı**, Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara-1996.

Tekin, Halil. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Yargı Yay., Ankara-1996

Turgut, Fuat ve Diğerleri. **İlköğretim Fen Öğretimi**. Ankara- 1997

Türk, Ercan. **Türk Eğitim Sistemi**. Nobel Yay., Ankara-1999

Varış, Fatma. **Program Geliştirme**. Alkım Yay., Ankara- 1994.

Yaşar, Şefik. “Kalkınma Planlarında Öngörülen Hedeflerin Gerçekleşme Durumu”.

Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.3-2. Ankara- 1990.

EK- 1.Fen Bilgisi Dersi İle İlgili Hedefler Ve Önerilen Hedef Davranışlar

Hedef 1. Çevremizdeki ısı kaynaklarını kavrayabilme

Davranış 1. Isı kaynaklarının neler olduğunu yazma söyleme

Davranış 2. Çevredeki ısı kaynaklarına örnekler verme

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından ısı kaynaklarını seçip işaretleme

Hedef 2. Sıcaklıkla ilgili özellikler bilgisi

Davranış 1. Sıcaklığın termometre ile ölçüldüğünü yazma-söyleme,

Davranış 2. Sıcaklık biriminin (C) derece olduğunu yazma söyleme

Davranış 3. Sıcaklık değişiminde maddelerin hal değişimine uğradıklarını yazma-söyleme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından, sıcaklıkla ilgili özellikleri seçip işaretleme

Hedef 3. Isı ve sıcaklık arasındaki farkı kavrayabilme

Davranış 1. Sıcaklıkla ilgili özellikleri yazma – söyleme

Davranış 2. Isının bir tür enerji olduğunu yazma- söyleme

Davranış 3. Isı ve sıcaklığın günlük hayattaki kullanımına örnekler verme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından, ısı ve sıcaklıkla ilgili özellikleri seçip işaretleme

Davranış 5. Verilen bir dizi seçenek arasından sıcaklığın günlük hayattaki kullanımını ile ilgili doğru olan seçeneği seçip işaretleme

Hedef 4. Maddelerin içerdiği ısı miktarının nelere bağlı olduğunu kavrayabilme

Davranış 1. Maddelerin içerdiği ısı miktarının maddelerin cinsine bağlı olduğunu yazma- söyleme

Davranış 2. Maddelerin içerdiği ısı miktarının maddelerin kütlesine bağlı olduğunu yazma- söyleme

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından, maddelerin içerdiği ısı miktarının nelere bağlı olduğunu seçip işaretleme

Hedef 5. Isının yayılma yolları bilgisi

Davranış 1. Isının iletim yoluyla yayıldığını yazma söyleme

Davranış 3. Isının ışıma yoluyla yayıldığını yazma söyleme

Davranış 3. Isının konveksiyonel yolla yayıldığını yazma söyleme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından ısının yayılma yollarını seçip işaretleme

Hedef 6. Isının yayılma yollarını kavrayabilme

Davranış 1. Isının iletim yoluyla yayıldığını nasıl yayıldığını açıklama

Davranış 2. Isının ışıma yoluyla yayıldığını nasıl yayıldığını açıklama

Davranış 3. Isının konveksiyonel yolla yayıldığını nasıl yayıldığını açıklama

Davranış 4. Isının yayılma yollarına örnekler verme

Davranış 5. Isının yayılma yolları ile ilgili verilen bir örnekte ısının hangi yolla yayıldığını seçip işaretleme

Hedef 7. Maddelerin ısıyı iletme dereceleri ile ilgili sıralama bilgisi

Davranış 1. Katı maddelerin ısıyı iletme derecelerini yazma- söyleme

Davranış 2. Sıvı maddelerin ısıyı iletme derecelerini yazma- söyleme

Davranış 3. Katı maddelerin ısıyı iletme derecelerini yazma- söyleme

Davranış 4. verilen bir dizi seçenek arasından doğru olanı seçip işaretleme

Hedef 8. Güneş enerjisinden yararlanma yollarını kavrayabilme

Davranış 1. Güneş enerjisinden ısınma konusunda yararlanılabileceğini yazma- söyleme

Davranış 2. Güneş enerjisinden su ısıtma konusunda yararlanılabileceğini yazma- söyleme

Davranış 3. Güneş enerjisinden meyve, sebze kurutma konusunda yararlanılabileceğini yazma- söyleme

Davranış 4. Güneş enerjisinden yararlanma yolları ile ilgili verilen ifadelerden doğru olanı seçip işaretleme

Hedef 9. Yakıtlarla ilgili sınıflamalar bilgisi

Davranış 1. Yakıtların katı-sıvı ve gaz olarak sınıflandırıldıklarını yazma-söyleme

Davranış 2. Katı, sıvı ve gaz yakıtlara örnekler verme

Davranış 3. Verilen seçenekler arasında doğru olan sınıflamayı seçip işaretleme

Hedef 10. Yakıtlarla ilgili özellikler bilgisi

Davranış 1. İyi bir yakıtın çevreyi kirletmemesi gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 2. İyi bir yakıtın yanma ısısının yüksek olması gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 3. Doğayı en çok kirleten yakıtın kömür olduğunu yazma- söyleme

Davranış 4. Yakıtların olumsuz özelliklerini yazma- söyleme

Davranış 5. Yakıtlarla ilgili özellikleri verilen seçenekler arasından seçip işaretleme

Hedef 11. Yakacaklardan ısı elde etmenin en verimli yollarını kavrayabilme

Davranış 1. Yakacakların ekonomik kullanımını sağlamak için soba bacalarının temizlenmesi gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 2. Yakacakların ekonomik kullanımını sağlamak için ısı yalıtımının yapılması gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından yakacakların ekonomik kullanımı ile ilgili doğru olan ifadeyi seçip işaretleme

Hedef 12. Isı yalıtımını için yapılması gerekenleri kavrayabilme

Davranış 1. Isı yalıtımı için pencerelere çift cam takılması gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 2. Çatıların izocam ile kaplanması gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 3. Tabanlara halı kilim serilmesi gerektiğini yazma- söyleme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından, ısı yalıtımı ile ilgili doğru olanı seçme

Hedef 13. Isının genleşme üzerindeki etkilerini kavrayabilme

Davranış 1. Maddelerin ısınınca uzadığını yazma- söyleme

Davranış 2. Maddelerin soğuyunca kısaldığını yazma- söyleme

Davranış 3. Isının genleşme üzerine etkilerine örnekler verme

Davranış 4. Genleşmenin maddeler üzerindeki etkilerini verilenler arasında seçip işaretleme

Hedef 14. Genleşme olayını kavrayabilme

Davranış 1. Genleşmenin tanımını yazma- söyleme

Davranış 2. Genleşmenin olumlu özelliklerine örnekler verme

Davranış 3. Genleşmenin olumsuz özelliklerine örnekler verme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından genleşmenin özelliklerini seçip işaretleme

Hedef 15. Isı ile ilgili kavramların anlam bilgisi

Davranış 1. Erime, donma, kaynama, buharlaşma, yoğunlaşma olaylarının tanımlarını yazma söyleme

Davranış 2. Bu kavramların tanımını kendi ifadesiyle seçip işaretleme

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından doğru olan tanımı seçip işaretleme

Hedef 16. Kaynama olayını kavrayabilme

Davranış 1. Kaynama sonucu sıvı maddelerin hacimlerinin değiştiğini yazma- söyleme

Davranış 2. Kaynama olayının sonuçlarıyla ilgili olarak günlük hayattan örnekler verme

Davranış 3. Verilenler arasında kaynama sonucunda maddelerin hangi özelliklerinin değiştiğini seçip işaretleme

Hedef 17. Yoğunlaşma olayının nasıl gerçekleştiğini kavrayabilme

Davranış 1. Yoğunlaşma olayının nasıl gerçekleştiğini yazma söyleme

Davranış 2. Gaz halindeki bir maddenin sıvı hale nasıl getirebileceğini açıklama

Davranış 3. . Gaz halindeki bir maddenin sıvı hale nasıl getirebileceği ile ilgili yapılması gerekenleri seçip işaretleme

Hedef 18. Erime ve donma ile ilgili özellikler bilgisi

Davranış 1. Donmakta olan sıvıların çevreye ısı verdiğini yazma- söyleme

Davranış 2. Bir maddenin hangi sıcaklıkta eriyorsa o sıcaklıkta donacağını yazma- söyleme

Davranış 3. Her maddenin erime sürelerinin farklı olduğunu yazma söyleme

Davranış 4. Verilen seçenekler arasında doğru olan seçenekleri seçip işaretleme

Hedef 19. Buharlaşma olayının nasıl meydana geldiğini kavrayabilme

Davranış 1. Buharlaşma olayının nasıl meydana geldiğini açıklama

Davranış 2. Buharlaşma ile ilgili örnekler verme

Davranış 3. Verilen bir örnekte buharlaşma olayı ile ilgili doğru olanları seçip işaretleme

Hedef 20. Hareketle ilgili tanımlar bilgisi

Davranış 1. Konum, hareket ve hız kavramlarının tanımlarını yazma- söyleme

Davranış 2. Tanımları derste geçen ifadesiyle söyleme- yazma

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından doğru olanı seçip işaretleme

Hedef 21. Hareket olayını kavrayabilme

Davranış 1. Hareket edildiği zaman konumun değiştiğini yazma – söyleme

Davranış 2. Hareket olayının bir yer değiştirme olduğunu yazma- söyleme

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından hareketle ilgili olan doğru ifadeyi seçip işaretleme

Hedef 22. Bulunulan konuma göre gidilen yolu hesaplayabilme

Davranış 1. Verilen verileri yazma

Davranış 2. Yapılacak olan işlemle ilgili formülü belirleme

Davranış 3. İşlemi yaparak sonucu bulma

Hedef 23. Hız olayı ile ilgili özellikler bilgisi

Davranış 1. Cisimlerin hızlarının farklı olduğunu yazma söyleme

Davranış 2. Ağır kütleli cisimlerin daha yavaş hareket ettiklerini yazma- söyleme

Davranış 3. Cisimlerin hızlarına örnekler verme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından hızla ilgili doğru olanı seçip işaretleme

Hedef 24 Sürtünme kuvvetinin meydana gelmesini kavrayabilme

Davranış 1. Sürtünme kuvvetinin nasıl ortaya çıktığını açıklama

Davranış 2. Sürtünme kuvvetinin nasıl ortaya çıktığını örneklerle açıklama

Davranış 3. Verilen bir örnekte ortaya çıkan kuvvetin sürtünme kuvveti olduğunu seçip işaretleme

Hedef 25. Manyetik kuvvetin nasıl meydana geldiğini açıklayabilme

Davranış 1. Manyetik kuvvetin nasıl meydana geldiğini açıklama

Davranış 2. Manyetik kuvvetin nasıl meydana geldiği ile ilgili örnekler verme

Davranış 3. Verilen bir dizi seçenek arasından manyetik kuvvetle ilgili doğru olan ifadeyi seçip işaretleme

Hedef 26. Yüzeyler ile sürtünme kuvveti arasındaki ilişkileri kavrayabilme

Davranış 1. Yüzeyle göre farklı kuvvetler uygulanacağını yazma- söyleme

Davranış 2. Sürtünmenin en çok pürüzlü yüzeylerde daha fazla meydana geleceğini yazma- söyleme

Davranış 3. Verilen seçenekler arasından doğru olanı seçip işaretleme

Hedef 27. Kuvvetle ilgili özellikler bilgisi

Davranış 1. Kuvvetin cisimlerin hızını arttırdığını yazma- söyleme

Davranış 2. Kuvvetin cisimlerin şeklini değiştirdiğini yazma- söyleme

Davranış 3. Kuvvetin cisimleri döndürdüğünü yazma- söyleme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından kuvvetle ilgili doğru olan seçeneği seçip işaretleme

Hedef 28. Kuvvetin etkilerini kavrayabilme

Davranış 1. Kuvvetin etkilerini yazma söyleme

Davranış 2. Kuvvetin etkilerine örnekler verme

Davranış 3. Kuvvetin gerekli olduğu durumlara örnekler verme

Davranış 4. Verilen bir dizi seçenek arasından doğru olan ifadeyi seçip işaretleme

Hedef 29. Kaldırma kuvvetini kavrayabilme

Davranış 1. Kaldırma kuvvetinin nasıl meydana geldiğini yazma- söyleme

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
MÜHÜRÜ

Davranış 2. Kaldırma kuvvetinin nasıl meydana geldiğiyle ilgili örnekler verme

Davranış 3. Verilenler arasında doğru olan seçeneği seçip işaretleme

Hedef 30. Hızla ilgili problemleri çözebilme

Davranış 1. Verilenleri yazma

Davranış 2. Yapılacak olan işlemle ilgili formülü belirleme

Davranış 3. Verilenleri yerine koyarak sonucu bulma

EK- 2. DÜZEY BELİRLEME TESTİ

Sevgili öğrenciler aşağıda Fen Bilgisi dersi ile ilgili çeşitli sorular bulunmaktadır. Soruyu anlayarak okuduktan sonra, doğru bulduğunuz cevabı cevap anahtarı üzerinde yuvarlak (O) içine alarak işaretleyiniz.

BAŞARILAR.

- 1-Isı kaynaklarımız aşağıdakilerden hangisi ya da hangileridir?
1. Güneş 2. Elektrik 3. Yakıtlar
a) Yalnız 1 b) Yalnız 3 c) 1 ve 2 d) 1.2 ve 3
- 2- Sıcaklıkla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?
a) Sıcaklık termometre ile ölçülür
b) Sıcaklık birimi santigrat (C) derecedir
c) Sıcaklık bir enerji çeşididir
d)Sıcaklık değişiminde maddeler hal değiştirirler
- 3- Isının yayılma yolları aşağıdakilerden hangisi ya da hangileridir?
1. İletim yoluyla yayılma 2. İşıma yoluyla yayılma 3. Konveksiyonel
a) Yalnız 1 b) Yalnız 2 c) 1 ve 2 d) Hepsi
- 4- Isı ve sıcaklığın günlük hayattaki kullanımı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri doğrudur?
1- Bugün hava ısısı düşecekmiş . 2- Bugün hava sıcaklığı düşecekmiş.
a) Yalnız 1 b) Yalnız 2 c) 1 ve 2 d) Hiçbiri
- 5- Bir maddenin içerdiği ısı miktarı aşağıdakilerden hangisine ya da hangilerine bağlıdır?
1. Maddenin Cinsine 2. Maddenin Kütleline
a) Yalnız 1 b) Yalnız 2 c) 1 ve 2 d) Hiçbiri
- 6- Ocaktaki yemek tenceresini metal kaşıkla karıştırdığımız zaman bir süre sonra metal kaşığın ısındığını hissederiz. Bu durum ısının hangi yolla iletildiğine bir örnektir?
a) İletim b) Konveksiyonel c) İşıma d) Yansıma
- 7-Aşağıdaki maddeler ısıyı en fazla ileten maddeden, en az ileten maddeye doğru sıralanırsa hangi sıralama doğru olur?
a) Hava-su- demir çivi b) Demir çivi-hava-su
c) Su-demir çivi-hava d) Su – hava-demir çivi
- 8- Güneş enerjisinden yararlanma yolları aşağıdakilerden hangisi ya da hangileridir?
1.Meyve, sebze kurutma 2.Araçlarla su ısıtma 3. Çamaşır kurutma
a) Yalnız 1 b) Yalnız 2 c) 1 ve 2 d) Hepsi
- 9- Aşağıdakilerden hangisi katı yakıtlardandır?
a) Doğal gaz- kömür b) Linyit-mazot c)Odun-kömür d) Kömür-benzin
- 10- Aşağıdaki yakıtlardan hangisi doğayı en çok kirletir?
a) Odun b) Kömür c) Elektrik d) Doğal gaz
- 11-İyi bir yakıt aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olmalıdır?
1.Çevreyi kirletmemeli 2.Katı yakıtlardan olmalı 3. Yanma ısısı yüksek olmalı
a) Yalnız 1 b) 1 ve 2 c) 1 ve 3 d) Hepsi
- 12- Yakacakların ekonomik kullanımını sağlamak için aşağıdakilerden hangisini yapmak gerekli değildir?
a) Soba bacalarının temizlenmesi
b) Isı yalıtımının sağlanması
c) Güneş enerjisinden yararlanılması
d) Sobaların üzerinin kapatılması
- 13- Binalarda ısı yalıtımı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?
a) Pencereleere çift cam takılması, c) Pencereleerin çok geniş yapılması,
b) Çatının izocam ile kaplanması, d) Tabanlara halı kilim serilmesi,

- 14- Telefon ve elektrik tellerinin yaz aylarında uzamasının, kış aylarında ise ksalmasının sebebi nedir?
- Metal teller ısınınca uzar, soğuyunca kısalır
  - İki direk arası mesafe değişmiştir
  - Isı sonucu kütleleri değişmektedir
  - Taşıdıkları enerjiden dolayı olmaktadır.
- 15- Aşağıdakilerin hangisi ya da hangileri genişlemenin olumlu özelliklerinin bir sonucu olarak yapılmaktadır?
- Termometrelerin yapılması
  - Kapağı açılmayan şişelerin sıcak suya konularak açılması
  - Genleşme sonucu bozulan rayların her yıl değiştirilmesi
- Yalnız 3
  - 1 ve 2
  - Yalnız 2
  - Hepsi
- 16- Ağzı açık bir kap yarısına kadar su doludur. Bu kaptaki su kaynayınca suyun aşağıdaki özelliklerinden hangisi değişir?
- Rengi
  - Kokusu
  - Hacmi
  - Hepsi
- 17- Gaz halindeki bir maddenin soğutularak sıvı hale getirilmesine ne ad verilir?
- Yoğunlaşma
  - Erime
  - Buharlaşma
  - Donma
- 18- Kapalı bir kap içerisinde bulunan, gaz halindeki bir maddeyi sıvı hale getirmek için aşağıdaki çalışmalardan hangisini yapmalıyız?
- Sıcaklığı artırmalıyız
  - Yeterince ısı kaybettirmeliyiz
  - Kabın kapağını açıp soğuk su koymalıyız
  - İçerisine buz koymalıyız
- 19- 1. Donmakta olan sıvılar çevreye ısı verir
2. Bir madde hangi sıcaklıkta eriyorsa, o sıcaklıkta donar
3. Donma ve erime maddeler için ayırt edici bir özelliktir
- Erime ve donma ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?
- Yalnız 1
  - Yalnız 2
  - 1 ve 2
  1. 2. ve 3
- 20-“Islak çamaşırlar her mevsimde kurur.” Bu olayın nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
- Havada fazla nem vardır
  - Çamaşırlar iyi sıkılmıştır
  - Atmosfer basıncından dolayı
  - Buharlaşma her mevsimde olabilir
- 21- Erime ve donma ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?
- Bir madde erirken çevreden ısı alır
  - Her maddenin erime süresi farklıdır
  - Buharlaşma ve yoğunlaşma aynı olaylardır
  - Bir maddenin erime ve donma sıcaklıkları aynıdır
- 22- 1. Bir cismin bulunduğu yere konum denir
2. Bir konumdan başka bir konuma gitme hareket olayıdır
3. Hareket edildiğinde konum değişmez
- Hareket ve konumla ilgili yukarıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri doğrudur?
- Yalnız 1
  - 1 ve 2
  - 1 ve 3
  - 1.2 ve 3.
- 23- Bir aracın dört farklı konumdaki hareketi şekildeki gibidir. Araç tüm aralıkları eşit zamanlarda aldığına göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru olur?

- a)Aracın hızı sabittir
b)Araç hızlanmaktadır
c)Araç yavaşlamaktadır
d)Araç önce hızlanıp sonra yavaşlamaktadır
- 24- Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi, A noktasından B noktasına gelen tavşanın hareketi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?
- a) Ağaç başlangıç noktasındadır
b) Hareket ettiği için konumu değişmiştir
c) B noktası ilk konumdur
d) Ağaca göre yer değiştirmiştir
- 25- Aynı doğrultu üzerinde yürüyen öğrenci A' dan B' ye 100 metrelik, B' den C' ye kadar 200 metrelik yer değiştirmiştir. Bu öğrenci A' dan C' ye kadar toplam ne kadar yer değiştirmiştir?
- a)300   b)100   c)200   d)50
- 26- 1. Bir cismin birim zamanda aldığı yola hız denir
2. Uçak, tren ve otobüsten daha hızlı hareket eder
3. Ağır kütleli cisimler daha ağır hareket eder
Hareket ve hızla ilgili yukarıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri doğrudur?
- a) Yalnız 1   b) Yalnız 2   c) 2 ve 3.   d) Hepsi
- 27- Aşağıdaki durumların hangisinin yörüngesi doğrusal şekildedir?
- a) Yüksekten bırakılan taşın hareketi
b) Rüzgarla sürüklenen yaprağın hareketi
c) Ay'ın Dünya çevresindeki hareketi
d) Gezegenlerin güneş çevresindeki hareketi
- 28-Hareket halindeki arabanın frenine basıldığında, araba yavaşlar. Arabayı yavaşlatan kuvvet aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Elektrik   b) Sürtünme kuvveti   c) Yerçekimi kuvveti   d) Kaldırma Kuvveti
- 29-Bir öğrenci elindeki mıknatısı, önce demir tozlarına, daha sonrada cam ve silgiye yaklaşıyor. Öğrenci bu deneyi hangi amaçla yapmaktadır?
- a)Yer değiştirmeyi görmek için
b) Demir tozlarının hızını ölçmek için
c) Sürtünme kuvvetinin varlığını anlamak için
d) Manyetik alanın varlığını anlamak için
- 30-Bir çocuk oyuncak arabasını cam yüzeyin üzerinde, daha sonrada halı üzerinde hareket ettiriyor. Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?
- a) Cam yüzeyde daha az kuvvet uygular
b) Halıda daha az sürtünme olur
c) Halıda hız cama göre daha azdır
d) Yüzeyler ile araba arasında sürtünme kuvveti oluşur
- 31- 1. Suyun nehirde akmasında,
2. Elmanın ağaçtan düşmesinde,
3. Otomobilin yol almasında,
Yukarıdakilerin hangisinin ya da hangilerinin gerçekleşmesinde kuvvete ihtiyaç vardır?
- a) Yalnız 1   b) 1. ve 2.   c) 1 ve 3.   d) 1. 2. ve3.
- 32-Aşağıdakilerden hangisi kuvvetin etkilerinden biri değildir?
- a) Cisimleri hızlandırmak
b) Cisimleri döndürmek
c) Cisimlerin şeklini değiştirmek
d) Cisimlerin rengini değiştirmek

33-Aşağıdakilerin hangisi kuvvetin etkisi sonucu oluşmaz?

- a) Akarsuların çakıl taşlarını sürüklemesi
- b) Yelkenli bir teknenin rüzgar etkisi ile yol alması
- c) İki uçundan çekilen lastiğin boyunun uzaması
- d) Isıtılan buzun erimesi

34-Su dolu bir kaba tahta parçasını bıraktığımız zaman tahta parçasının suda batmadığını görürüz. Tahta parçasının suda batmasını önleyen kuvvet aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Kaldırma kuvveti
- b) Manyetik kuvvet
- c) Sürtünme kuvveti
- d)

Elektriksel kuvve

35-Bir öğrenci bisikletle 10 saniyede sabit bir hızla 40 metre yol alırsa, hızı kaç metre /saniye olur?

- a) 0.25
- b) 100
- c) 4
- d) 40

TEST BİTTİ.

CEVAPLARI KONTROL EDİNİZ

EK –3. Belirtke Tablosu:

HEDEFLER KONULAR	BİLGİ	KAVRAMA	UYGULAMA
A-EVRENİN TEMEL ÖGESİ ISI	2	3	
B- ISI VE SICAKLIK ARASINDAKİ FARKLAR		1	
C- ISININ İLETİMİ ORTAMDAN ORTAMA DEĞİŞİR	2	1	
Ç- ISI YALITIMI		1	
D- YARARLANDIĞIMIZ YAKITLAR	2	1	
E- ISI MADDELERİ NASIL ETKİLER	1	5	
A- HER CİSİM HAREKETLİDİR	1	1	
1- Çevremizdeki Farklı Hareket Türleri		1	
2- Konumunu Ölç Gittiğin Yolu Bul			1
3- Konum Zamanla Nasıl Değişir		1	
4- Yolu Zamana Böl Hızı Bul			1
B- KUVVET İTME ÇEKMEDİR		1	
1- Kuvvetin Etkileri Çeşitlidir	1	1	
2- Evrende Hem İtme Hem de Çekme Birlikte Bulunur		2	
3- Yerin Çekim Kuvveti Ağırlığımızı Belirler			
TOPLAM (30)	9	19	2

EK 4. Madde Analiz Tablosu

Madde	Madde Güçlük Derecesi		Madde Ayırt edicilik Derecesi	
	Sonuç	Yorum	Sonuç	Yorum
1-	0,58	Orta	0,66	Çok iyi
3-	0,62	Orta	0,83	Çok iyi
4-	0,54	Orta	0,50	Çok iyi
5-	0,66	Orta	0,50	Çok iyi
6-	0,50	Orta	0,66	Çok iyi
7-	0,79	Kolay	0,66	Çok iyi
8-	0,66	Orta	0,66	Çok iyi
9-	0,70	Kolay	0,16	Zayıf
10-	0,91	Çok kolay	0,16	Zayıf
11-	0,58	Orta	0,16	Zayıf
12-	0,75	Kolay	0,50	Çok iyi
13-	0,37	Zor	0,50	Çok iyi
14-	0,62	Orta	0,66	Çok iyi
15-	0,75	Kolay	0,33	İyi
16-	0,41	Orta	0,83	Çok iyi
17-	0,91	Çok kolay	0,16-	zayıf
18-	0,66	Orta	0,66	Çok iyi
19-	0,54	Orta	0,83	Çok iyi
20-	0,62	Orta	0,66	Çok iyi
21-	0,79	Kolay	0,50	Çok iyi
22-	0,58	Orta	0,16	Zayıf
23-	0,91	Çok kolay	0,33	İyi
24-	0,79	Kolay	0,50	Çok iyi
25-	0,66	Kolay	0,66	Çok iyi
26-	0,79	Kolay	0,33	İyi
27-	0,75	Orta	0,50	Çok iyi
28-	0,62	Orta	0,83	Çok iyi
31-	0,70	Kolay	0,66	Çok iyi
29-	0,79	Kolay	0,66	Çok iyi
30-	0,50	Orta	1	Çok iyi
31-	0,62	Orta	0,66	Çok iyi
32-	0,75	Kolay	0,66	Çok iyi
33-	0,83	Kolay	0,50	Çok iyi
34-	0,75	Kolay	1	Çok iyi
35-	0,62	Orta	0,66	Çok iyi

EK-5 Araştırma izni

T.C.
KİLİS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.79.00.03.320 (1312)-13630
KONU : Yeterlilik Çalışması.

31.10/2001

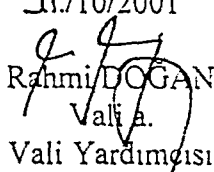
VALİLİK MAKAMINA
KİLİS

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Erdal BAY Fen Bilgisi dersi kapsamında "Bilimsel Hedeflere Ulaşma Düzeyleri" konusunda bir çalışma yaptığını ve bu çalışmaya istinaden ekte belirtilen ön test sınav sorularını, İlimiz Gazi İlköğretim Okulu, Kartalbey İlköğretim Okulu, H.M. ve N.E. Zeytçioğlu Pansiyonlu İlköğretim Okulu, Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, Özel Meltem İlköğretim Okulu ve Özel Mehmet Döğme İlköğretim Okulunda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerine öğretim yılı başında ve öğretim yılı sonunda uygulamak istediğini, 30.10.2001 tarihli dilekçesi ile Müdürlüğümüze bildirmiştir.

Yüksek lisans öğrencisi Erdal BAY' ın yukarıda belirtilen şekilde test uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Elvan ŞAHİN
Müdür

OLUR
11/10/2001

Rahmi DOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Erdal BAY 1978 yılında Kilis'te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kilis'te bitirdikten sonra 1996-2000 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gördü.

2001 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Eğitim Bilimleri Bölümü'nden Araştırma görevlisi olarak girdi. 2002 yılında da Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. Halen aynı bölümde çalışmaktadır.

